

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut politologických studií

Katedra mezinárodních vztahů

Ženský sebevražedný terorismus

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Tereza Kubínová

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Vedoucí práce: PhDr. Radana Makariusová, PhD.

Rok obhajoby: 2024

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 29. dubna 2024

Tereza Kubínová

Bibliografický záznam

KUBÍNOVÁ, Tereza. *Ženský sebevražedný terorismus*. Praha, 2024. 66 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut politologických studií, Katedra mezinárodních vztahů. Vedoucí diplomové práce PhDr. Radana Makariusová, PhD

Rozsah práce: 115 288 znaků

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na analýzu účasti žen v sebevražedném terorismu v rámci dvou teroristických skupin, Tamilských tygřic (LTTE) a Černých vdov. Cílem je zkoumat motivace, strategie a společenské důsledky zapojení žen do těchto organizací. Komparativní analýza ukazuje, že i když se motivace u obou skupin často překrývají v aspektech nacionalismu a odporu vůči útlaku, existují i významné rozdíly, přičemž ženy v LTTE zdůrazňovaly i touhu po genderové rovnosti. Ženy v obou skupinách byly motivovány kombinací politických, sociálních a náboženských faktorů. Taktiky provedení sebevražedných útoků se lišily, přičemž obě skupiny využívaly genderové stereotypy k úspěšnému provedení útoků. Účast žen v terorismu měla významné společenské důsledky, odrážející se v proměně genderových rolí a vnímání žen ve společnosti. Tyto poznatky podtrhují důležitost začlenění genderových aspektů do analýzy terorismu a zdůrazňují nutnost komplexního přístupu k této problematice.

Abstract

This master theses focuses on the analysis of women's participation in suicide terrorism within two terrorist groups, the Tamil Tigers (LTTE) and the Black Widows. The aim is to examine the motivations, strategies and social consequences of women's involvement in these organizations. Comparative analysis shows that while motivations for the two groups often overlap in aspects of nationalism and resistance to oppression, there are also significant differences, with women in the LTTE emphasizing a desire for gender equality. Women in both groups were motivated by a combination of political, social and religious factors. The tactics for carrying out suicide attacks differed, with both groups using gender stereotypes to successfully carry out attacks. Women's participation in terrorism had significant social consequences, reflected in the transformation of gender roles and perceptions of women in society. These findings underscore the importance of incorporating gender considerations into terrorism analysis and highlight the need for a comprehensive approach to this issue.

Klíčová slova

sebevražedný terorismus, ženský sebevražedný terorismus, gender, motivace, taktika, společenské důsledky, ideologie

Keywords

suicide terrorism, female suicide terrorism, gender, motivation, tactics, social consequences, ideology

Title/název práce

Female suicide terrorism

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala PhDr. Radaně Makariusové, PhD. za cenné rady a vedení práce. Také mojí rodinně a přátelům za podporu v průběhu celého studia.

Obsah

ÚVOD	2
1. SEBEVRAŽEDNÝ TERORISMUS	7
1.1. SEBEVRAŽEDNÝ TERORISMUS PODLE ROBERTA PAPEHO	8
1.2. STATISTICKÝ VÝVOJ SEBEVRAŽEDNÉHO TERORISMU	9
1.3. SEBEVRAŽEDNÝ TERORISMUS A OTÁZKA GENDERU	11
2. ŽENSKÝ SEBEVRAŽEDNÝ TERORISMUS	14
2.1. HISTORIE ŽENSKÉHO SEBEVRAŽEDNÉHO TERORISMU	15
2.2. MOTIVACE.....	17
2.3. TAKTIKA A CÍLE	18
2.4. SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY	20
3. TAMILSKÉ TYGŘICE	21
3.1. HISTORICKÝ KONTEXT SRÍLANSKÉHO KONFLIKTU	21
3.2. VZNIK TAMILSKÝCH TYGRŮ.....	22
3.3. ŽENY V LTTE	25
3.4. MOTIVACE ŽENSKÝCH BOJOVNIC	27
3.4.1. <i>Nacionalistické a separatistické cíle</i>	27
3.4.2. <i>Utrpení a útlak</i>	27
3.4.3. <i>Genderová rovnost</i>	28
3.4.4. <i>Rozdíl v motivaci mezi ženskými a mužskými útočníky</i>	29
3.5. TAKTIKA A CÍLE	29
3.6. SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY	30
4. ČERNÉ VDOVY	32
4.1. HISTORICKÝ KONTEXT ČEČENSKÉHO KONFLIKTU	32
4.2. RADIKALIZACE ISLÁMU V ČEČENSKU	34
4.3. VZNIK ČERNÝCH VDOV	35
4.4. ŽENY V ČEČENSKÉ SPOLEČNOSTI.....	37
4.5. MOTIVACE ŽENSKÝCH BOJOVNIC	39
4.5.1. <i>Pomsta a útlak</i>	39
4.5.2. <i>Náboženská ideologie</i>	40
4.5.3. <i>Donucení</i>	40
4.5.4. <i>Rozdíl v motivaci mezi mužskými a ženskými útočníky</i>	41
4.6. TAKTIKA A CÍLE	41
4.7. SPOLEČENSKÉ DŮSLEDKY	42
5. KOMPATIVNÍ ZHODNOCENÍ	43
ZÁVĚR.....	46
SUMMARY	49
POUŽITÁ LITERATURA.....	52
TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE	59

Úvod

Terorismus je tématem, které je v médiích neustále probíráno, avšak je spíše viděno pouze jako mužská činnost. Co je naopak upozadováno je právě ten terorismus ženský, a to i přesto, že v moderní době se objevuje celkem často. Proto si myslím, že je důležité o tomto tématu mluvit a na základě toho jsem se rozhodla napsat právě tuto diplomovou práci. Terorismus byl dlouho převážně mužskou činností. Jeden z nejnepokojivějších vývojų v oblasti terorismu však dnes souvisí se zdánlivě rostoucím zapojením žen do terorismu. V 70. a 80. letech 20. století hrálo mnoho žen významnou roli v latinskoamerických a evropských teroristických sítích. V některých případech tvořily ženy až jednu třetinu organizace, jako tomu bylo v německé Frakci Rudé armády a Hnutí 2. června, a ženy kompromitovaly prakticky celé německé hnutí Rudá zora. Až na tyto výjimky hrály ženy v teroristickém násilí převážně okrajové role, například poskytovaly sekundární podporu mužům. (Bloom, 2010, str. 91)

Vzhledem k tomu, že počet teroristek a sebevražedných atentátnic se v posledních několika letech zvýšil několikanásobně, doprovází tento trend příval dezinformací a mylných představ o tom, co se vlastně děje. Mnoho lidí se domnívalo, že ženy se nemohou vědomě rozhodnout účastnit se terorismu z vlastní vůle. Základním předpokladem je, že ji k tomu donutil muž. Ve snaze vysvětlit zapojení žen do terorismu širokému publiku předkládají novinářské zprávy příliš jednoduchý a jednorozměrný popis tohoto jevu. Velice důležité je překonat genderové stereotypy a klást větší důraz na zkoumání podmínek, které skutečně ovlivňují násilí na ženách. Cílem není chování žen omlouvat nebo zbavovat politické motivace, avšak pravdou zůstává, že motivace žen bývají složitější a inspirované na různých úrovních. Hněv, zármutek, touha po pomstě a národovecká či náboženská horlivost se spojují takovým způsobem, že jednoduché vysvětlení je nemožné. (Bloom, 2011, str. 1)

Ve většině případech je sebevražedný terorismus spojován s islámským světem a s muži, avšak to nemusí platit vždy a na to poukazuje i tato diplomová práce. V této práci analyzuji dvě teroristické skupiny ženských sebevražedných atentátnic. První skupinou jsou Tamilské tygřice, což je skupina, která byla založena v 70. letech minulého století. Tato militantní separatistická skupina bojovala za nezávislou vlast pro hinduistické Tamily na severovýchodě Srí Lanky. Poslední útok byl zaznamenán v roce 2009. (Stanford University, 2018) Tuto skupinu v práci komparuji s Černými vdovami. Tato čečenská skupina byla

aktivní od 7. června 2000, kdy proběhl i první sebevražedný útok, který reagoval na ruský útlak. (Speckhard, Akhmedova, 2006, str. 63)

Odůvodnění volby tématu

Hlavním důvodem výběru tématu ženského sebevražedného terorismu byl nedostatek českého výzkumu na toto téma. A to nejspíše z důvodu velké specifčnosti tématu a převážně kvůli geografické poloze České republiky. Dále je důležité zmínit, že je ve světě převážně zkoumán mužský sebevražedný terorismus a ženy jsou v této problematice ve většině případech viděny jako oběti těchto činů než jako aktéři. Právě toto stereotypní vnímání žen bylo dalším podnětem pro zkoumání právě ženských atentátnic. Další důležitou motivací byl můj velice kladný vztah ke studiu historie a zájem o zkoumání specifických aspektů této problematiky. Zvolení tématu spojeného s ženským sebevražedným terorismem mě zaujalo tedy i proto, že to přináší možnost prozkoumat tento jev v historickém rámci, analyzovat jeho vývoj a porozumět, jak se měnil v průběhu času a jaký to mělo dopad na současnou situaci ve světě.

I přestože se za poslední dobu žádný ženský útok nestal a hrozby terorismu přicházejí spíše z mužského světa, tak si myslím, že je velice důležité o ženském sebevražedném terorismu mluvit, protože to může sloužit jako pochopení, proč se takové útoky děly a zároveň tedy i jako prevence před útoky dalšími.

Předpokládaný cíl práce

Předmětem diplomové práce je analýza dvou skupin ženského sebevražedného terorismu. Pro účel této práce poslouží Tamilské tygřice a Černé vdovy. Hlavním cílem práce je komplexní pochopení účasti žen na sebevražedném terorismu, konkrétně na příkladu Tamilských tygřic a Černých vdov. Práce by měla převážně docílit zjištění základních motivací, které vedou ženy k těmto činům, prozkoumat veškeré taktiky a strategie a zhodnotit společenské důsledky. Dalším důležitým cílem bude zjistit stěžejní rozdíly mezi Tamilskými tygřicemi a Černými vdovami, a to převážně ve smyslu porovnání jejich ideologií, náborových strategií, taktik, motivací a reakcí společnosti.

V první části, která je teoretická, se zaměřuji na definování terorismu jako takového a následně se převážně zaměřím na terorismus sebevražedný. Tím, že hlavním tématem práce je právě ženský sebevražedný terorismus, tak mě to vede se teoreticky opřít o otázku terorismu a genderu. V této části práce volím ženské autorky, které se tomu tématu nejvíce věnují.

V další části práce se věnuji právě ženskému sebevražednému terorismu. Zde se zaměřím na historický vývoj ženského sebevražedného terorismu jako takového a následně na nejhlavnější motivace, taktiky, cíle a společenské důsledky.

Třetí a čtvrtá kapitola se již konkrétně věnují dvěma příkladům ženského sebevražedného terorismu, kterými jsou již zmiňované Tamilské tygřice a Černé vdovy. Nejdříve analyzuji historický kontext, který je velice důležitý pro pochopení vzniku obou skupin a následně charakterizuji hlavní motivy, taktiky, cíle a společenské důsledky.

Na závěr práce uvádím komparaci těchto skupin a odpovídám na otázku, zda motivy a cíle jsou stejné či se zásadně liší. Zodpovězeny budou i hlavní hypotézy.

Metodologie

Pro tento výzkum používám kvalitativní metodologický přístup. Kvalitativní metodologický přístup se zabývá hloubkovým vhledem do sociální reality na základě relativně malého počtu respondentů. Tento metodologický přístup je nejvhodnější, protože odpovídá na otázky typu, proč a jak se některé věci dějí. Tato metodologie je nejlepší pro pochopení pojmů, myšlenek nebo zkušeností a umožní mi velmi potřebný hluboký vhled do tohoto problematického tématu.

Pro potřeby mé práce pracuji s metodou komparativní případové studie. Případová studie má za cíl porozumění malého množství případů, v případě mé diplomové práce, budou případy dva. V případové studii odpovídá výzkumník na dvě otázky: Jaké zkoumá případy a jak přesně vypadají. Pro případovou studii je praktické najít případy s alespoň nějakými shodnými parametry – proměnnými. V případě Tamilských tygřic a Černých vdov je těch parametrů několik. Mezi nejzásadnější patří existence obou skupin v oblasti etnického konfliktu, obě skupiny vznikly na základě nějakého ozbrojeného konfliktu a obě skupiny používaly sebevražedné útoky.

Komparativní metody umožňují systematicky zkoumat podobnosti a rozdíly mezi dvěma nebo více případy, což poskytuje cenné poznatky o zkoumaném jevu. V této části jsou nastíněny klíčové prvky komparativní metodologie, které jsou využity v tomto výzkumu:

1. Výběr případů:

Prvním krokem srovnávací analýzy je výběr vhodných případů ke studiu. V této práci byly vybrány případy Tamilských tygřic na Sri Lance a Černých vdov v Rusku vzhledem k tomu, že se v nich ženy významně podílely na sebevražedném terorismu. Tyto případy

představují odlišné společensko-politické kontexty, které umožňují zkoumat vliv různých faktorů na zapojení žen do těchto aktivit.

2. Sběr dat:

Pro sběr dat jsou v této práci použity primární a sekundární zdroje dat. Primární zdroje mohou zahrnovat rozhovory s bývalými členy Tamilských tygrů a osobami znalými Černých vdov. Tyto rozhovory poskytují přímé výpovědi a osobní vhled do motivací, zkušeností a taktik používaných ženami zapojenými do sebevražedného terorismu. Sekundární zdroje zahrnují akademickou literaturu, články z médií a případové studie týkající se Tamilských tygrů a Černých vdov. Tyto zdroje poskytují širší kontextuální porozumění těmto skupinám, jejich ideologiím, náborovým strategiím, operačním metodám a společenskému dopadu.

3. Analýza dat:

Shromážděné údaje analyzuji komparativní metodou. K identifikaci společných témat, vzorců a rozdílů mezi jednotlivými případy bude použit přístup tematické analýzy. Analýza se zaměří na tyto proměnné:

- Historický kontext

První velice důležitou proměnnou je historický kontext, který je klíčový pro porozumění specifických situacích, kvůli kterým ženský sebevražedný terorismus vznikl.

- Motivace

Motivace jednotlivých sebevražedných atentátnic je další velice důležitou proměnnou. Mezi hlavní faktory v případě sebevražedných atentátnic může patřit například osobní trauma, politické přesvědčení nebo ideologie.

- Taktika a strategie

Tato proměnná zahrnuje zkoumání konkrétních taktik a strategií, jak jednotlivých útoků, tak náborů nových aktérů.

- Společenské důsledky

Tato proměnná bude převážně zkoumat dopad ženského sebevražedného terorismu na společnost, včetně reakcí médií a veřejnosti.

- Gender

Poslední, ale pro tuto práci velice důležitou proměnnou je gender, protože se zaměřuje na ženy jako účastnice sebevražedného terorismu. Tato proměnná zkoumá převážně genderové role, stereotypy a motivace v kontextu teroristických skupin.

4. Interpretace a syntéza:

Závěrečná fáze komparativní metodologie zahrnuje interpretaci a syntézu zjištění. Analýzu a srovnání dat využiji k vyvození závěrů, identifikaci vzorců a získání poznatků o motivacích, taktikách a společenských důsledcích zapojení žen do sebevražedného terorismu.

Hlavní výzkumné otázky a hypotézy

Hlavní výzkumnou otázkou této práce je:

„Jaké jsou klíčové motivace, taktiky a společenské důsledky spojené s účastí žen na sebevražedném terorismu, v případech Tamilských tygřic a Černých vdov?“

Doplňujícími otázkami jsou například:

„Jaké jsou hlavní podobnosti a rozdíly v operačních metodách a taktice, které používaly ženy v řadách Tamilských tygřic a Černých vdov?“

„Jaké jsou společensko-politické souvislosti, v nichž Tamilské tygřice a Černé vdovy vznikli, a jak tyto souvislosti ovlivnily účast žen na sebevražedném terorismu?“

„Jaké psychologické faktory ovlivňují rozhodnutí žen účastnit se sebevražedného terorismu v rámci Tamilských tygřic a Černých vdov?“

Hlavní hypotéza této práce je:

„Ženy, které se účastnily sebevražedného terorismu jako členky Tamilských tygřic a Černých vdov, byly motivovány kombinací politických, sociálních a náboženských faktorů.“

Doplňující hypotézy:

„Specifické motivace a taktiky těchto skupin se liší od motivací a taktik mužských teroristů.“

„Účast žen měla významné společenské důsledky na úrovni genderových rolí a vnímání žen ve společnosti“

1. Sebevražedný terorismus

Sebevražedný terorismus má své kořeny v širším kontextu terorismu, který se v průběhu historie vyvíjel. Terorismus začal být výraznějším jevem na konci 19. století, toto období se nazývá obdobím anarchistickým. Následně se terorismus transformoval skrze antikoloniální a ideologické fáze. V současné době procházíme čtvrtým obdobím globální vlny terorismu, které má zdánlivě kořeny náboženské (Sawicki, 2016, str. 38) I přesto, že terorismus není žádným novodobým tématem, tak stále neexistuje žádná jednotná definice. Jako shrnující definici můžeme použít tuto: „Terorismus je záměrné, politicky motivované použití násilí proti civilním (nebo vojenským) cílům, které provádějí nestátní (nebo tajní) aktéři, obvykle s cílem ovlivnit veřejnost vyvoláním strachu.“ (Makariusová, 2022, kap. 1) Terorismus využívá mnoha taktik jako jsou například bombové útoky, únosy, atentáty a sabotáže. Teroristické skupiny využívají i taktiku aktivního obětování jedince.

Když se zmíní aktivní obětování jedince, tak nás historický kontext vede ke kamikadze pilotům z druhé světové války. Útoky kamikadze byly japonskou taktikou sebevražedného bombardování, jejímž cílem bylo zničit nepřátelské válečné lodě během druhé světové války. Piloti naráželi svými speciálně vyrobenými letadly přímo do spojeneckých lodí. (National Geographic, 2023) I přesto, že docházelo k úmrtí atentáčníků, tak se nedá v tomto případě hovořit o sebevražedném terorismu, protože japonské kamikadze byli během válečného stavu součástí pravidelné armády a jejich nábor, výcvik a nasazení řídilo příslušné vojenské velení. Tento systém byl v podstatě založen na vysoce ritualizovaných tradicích rytířské války a rituální sebevraždy. Cíle kamikadze byly navíc vojenské. (Smolík, 2020, str. 38)

Právě sebevražední atentáčníci jsou jednou z nejdůležitějších taktik teroristických skupin. Důvodem, proč teroristické organizace a partyzánské skupiny často používají metodu sebevražedného útoku, je jejich snaha získat co největší počet obětí za co nejnižší cenu. (Erenel, Niğdelioğlu Happani, 2021, str. 176) První moderní sebevražedné atentáty, které se již mohou považovat za teroristické, započaly v 80. letech. První největší takovýto útok se stal v prosinci roku 1981. Byl to bombový útok na iráckou ambasádu v Bejrútu, který pravděpodobně provedli iránské agenti a který si vyžádal 27 mrtvých a více než 100 zraněných. Tyto útoky zpravidla dosahovaly krátkodobých strategických cílů útočníků, jako je donucení ke stažení z napadených oblastí, způsobení destabilizace a demonstrace zranitelnosti radikálním narušením životních zvyklostí. V roce 1983 zahájil Hizballáh v Libanonu první systematickou kampaň sebevražedných útoků, při níž zabil stovky amerických a francouzských vojáků v rámci koordinovaných bombových útoků nákladními

automobily a přinutil Spojené státy a Francii stáhnout své zbývající jednotky. (Atran, 2004, str. 68)

Zájem sociologů o téma sebevražedného terorismu se zvýšil po teroristických útocích 11. září 2001 a sebevražedných bombových útocích v Izraeli, Iráku a na dalších místech. Tyto události započaly období, kdy sebevražedný terorismus představuje větší hrozbu a zároveň obsahuje více náboženské motivace. (Goodwin, 2006, str. 315)

Sebevražedný terorismus je obvykle motivován nacionalismem, který byl podnícen například zahraniční vojenskou okupací. Sebevražedný terorismus však motivují i jiné identity a ideologie než nacionalismus, včetně anarchismu a islamismu. (Goodwin, 2006, str. 329)

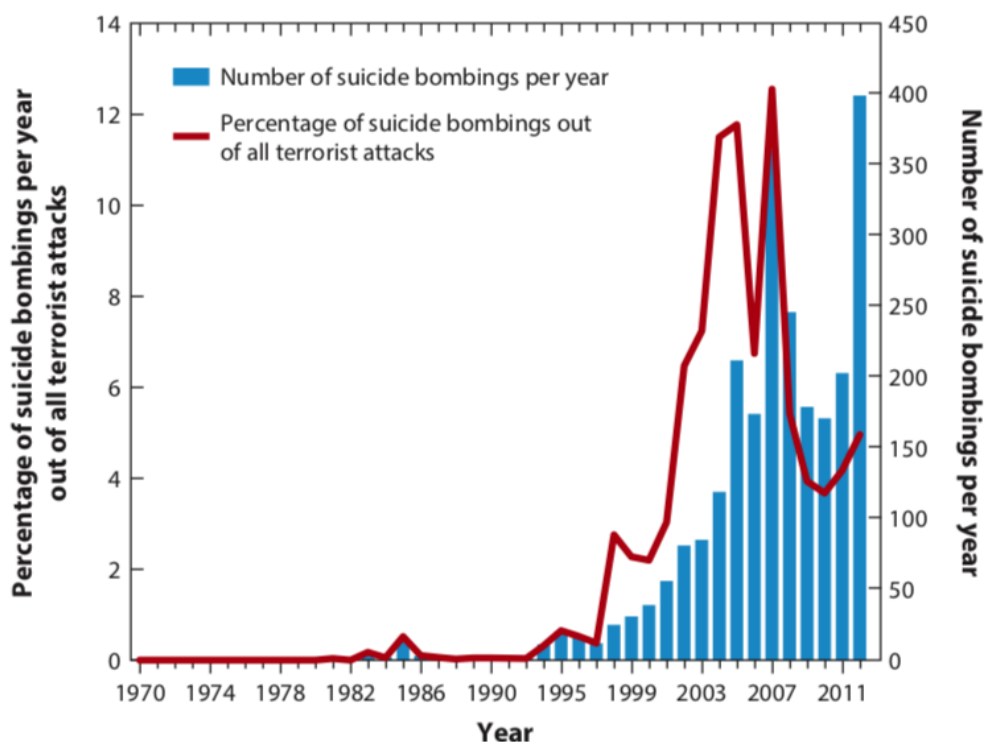
Toto téma kromě názvu sebevražedný terorismu je popisováno také názvy jako sebevražedná mise, sebevražedné bombové útoky nebo sebevražedné útoky. Sebevražedný atentát je nejčastěji definován jako útok, při němž je smrt atentátníka prostředkem, kterým je útok proveden. To vylučuje útoky, při nichž je přežití atentátníka krajně nepravděpodobné, ale teoreticky proveditelné. Zatímco některé dřívější výzkumy vyžadovaly pouze extrémně vysokou pravděpodobnost smrti atentátníka, většina výzkumů sebevražedných atentátů se shoduje na tom, že podmínkou pro klasifikaci sebevražedného atentátu je smrt atentátníka. (Horowitz, 2015, str. 71)

1.1. Sebevražedný terorismus podle Roberta Papeho

Jedním z nejznámějších autorů, který zkoumal sebevražedný terorismus je politolog Robert Pape. V knize *Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism* Robert Pape tvrdí, že k pochopení sebevražedného terorismu se výzkumníci musí zaměřit na organizační rámec a především na rozhodovací proces organizační elity. Podle Papeho jsou sebevražedné útoky racionální reakcí nestátní organizace, která obvykle bojuje za osvobození území, v rozsáhlé, násilné a asymetrické konfrontaci se silným státem. Organizace může sebevražednými útoky udržovat určitý druh strategické rovnováhy a donutit režim, proti němuž působí, ke změně politiky. Pape dále poznamenává, že použití sebevražedné taktiky je obvykle poslední možností organizace, která se nachází ve výrazně horším strategickém postavení. (Pape, 2003, str. 345) Pape své závěry dokládá jednou z nejrozsáhlejších databází sebevražedných útoků. Tato databáze mu umožnila dokázat, že sebevražedné útoky jsou skutečně vždy výsledkem organizačních procesů, a nikoliv individuálních akcí. Jsou také zpravidla namířeny proti otevřeným režimům, v nichž je schopnost teroristických organizací

vytvářet psychologický odstrašující účinek na režim a civilní obyvatelstvo větší než v případě uzavřených režimů. Přesto je Papeho hlavním závěrem, že důvodem rostoucího rozšíření sebevražedných útoků je jejich prokázaná účinnost na různých místech světa. Dále také odmítá, že by bylo náboženství tím základním podnětem pro spáchání útoku. (Perliger, 2006, str. 299-300)

1.2. Statistický vývoj sebevražedného terorismu

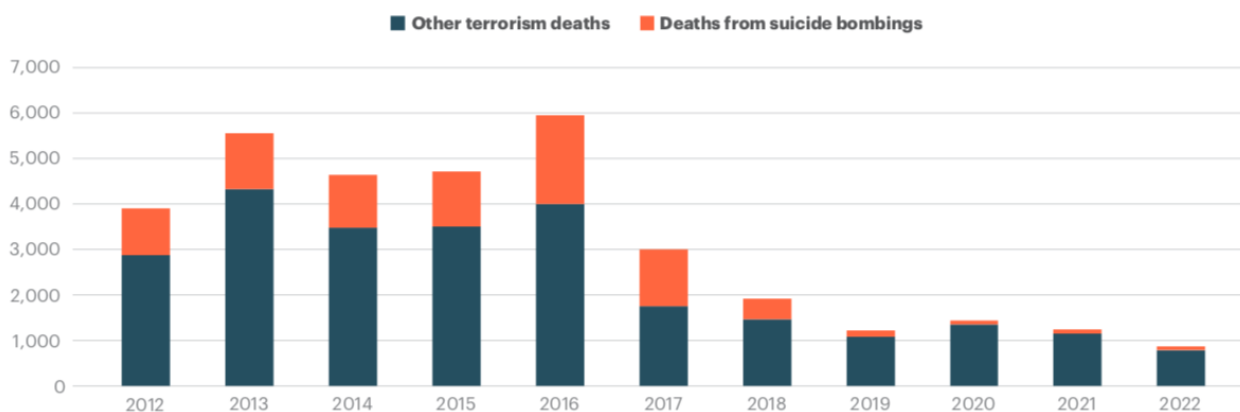
Graf č. 1. Sebevražedné útoky od roku 1970 do roku 2012 (Horowitz, 2015, str. 73)

Jak lze vidět na grafu č. 1 tak od roku 2000 došlo k výraznému nárůstu sebevražedných útoků. V letech 2000 až 2003 zabilo více než 300 sebevražedných útoků v 17 zemích přes 5300 lidí a mnoho tisíc jich bylo navíc zraněno. Nejméně 70 procent těchto útoků bylo nábožensky motivováno, přičemž více než 100 útoků provedla Al-Káida nebo její pobočky jednající jménem Al-Káidy. (Atran, 2004, str. 68 – 69) Od přelomu tisíciletí do června 2008 se odehrálo desetinásobně více sebevražedných útoků (1 779) než v 80. a 90. letech dohromady (165). V tomto období došlo v každém roce k většímu počtu sebevražedných útoků než v roce předchozím. Po roce 2007 znovu následoval propad. (Moghadam, 2009) Na grafu je také červenou barvou označený podíl sebevražedných útoků na všech

teroristických útocích, který měl po roce 2007 také klesající tendenci. (Horowitz, 2015, str. 73) Na grafu č. 1 také můžeme vidět nárůst sebevražedných útoků v roce 2012.

V roce 2015 byl sebevražedný terorismus odpovědný za 60 % obětí ze všech teroristických útoků. (GTI, 2016) V tomto samém roce bylo po celém světě při sebevražedných útocích zabito nebo zraněno 9 109 civilistů. V tomto roce se sebevražedný terorismus navíc rozšířil do míst, kde se předtím nenacházel jako třeba do Čadu nebo Kamerunu. (Overton, 2020)

V roce 2022 došlo k mírnému nárůstu počtu sebevražedných atentátů, kdy 60 incidentů mělo za následek 358 mrtvých, zatímco v předchozím roce si 51 sebevražedných atentátů vyžádalo 409 obětí. Četnost sebevražedných atentátů však od svého vrcholu v roce 2017, kdy došlo ke 339 útokům, klesá.

Graf č. 2 Úmrtí v důsledku sebevražedných útoků na Blízkém východě a v Severní Africe, 2012-2022 (GTI, 2023)

Jak lze vidět na grafu č. 2, kde je počet úmrtí následkem sebevražedných atentátů vyznačen oranžovou barvou, tak v problémových oblastech jako je Blízký východ a Severní Afrika zemřelo v roce 2016 na následky těchto útoků 1947 lidí. Zatímco v roce 2022 bylo v těchto oblastech zaznamenáno pouze šest sebevražedných atentátů, při nichž zahynulo osm lidí. Co se týče Islámského státu, tak ten tento typ útoku používá velmi často, jelikož je to stále nejsmrtelnější taktika. Počet sebevražedných bombových útoků Islámského státu se však v roce 2022 snížil na polovinu, když bylo zaznamenáno 13 útoků a 141 mrtvých, zatímco v předchozím roce to bylo 22 útoků a 287 mrtvých. Jedná se o nejnižší počet

sebevražedných atentátů připisovaných Islámskému státu od roku 2014. Na grafu je i vidět spíše sestupná tendence všech teroristických útoků v posledních letech. (GTI, 2023)

1.3. Sebevražedný terorismus a otázka genderu

Otázka genderu a genderových stereotypů je velice důležitým tématem v moderní společnosti a ani v oblasti terorismu by se neměla přehlížet. Přibývá totiž důkazů o tom, že pochopení genderových vztahů, identit a nerovností může pomoci zlepšit stanovování norem. Skutečnost, že muži jsou obvykle prezentováni jako norma nebo jako "standardní" lidská bytost znamená, že existuje reálné riziko, že politiky a strategie náhodně posílí nerovnosti mezi pohlavími. Mezi tyto politiky může patřit například otázka bezpečnosti, prevence nebo rehabilitace jedinců zapojených do teroristických aktivit. Toto následně škodí účinnému boji proti terorismu. Je třeba věnovat pečlivou pozornost způsobům, jakými jsou politiky koncipovány, a tomu, zda jsou genderově citlivé. To musí zahrnovat zpochybnění případných předsudků zabudovaných do institucí a struktur. Předpoklady často vycházejí ze stereotypního vnímání rolí žen a mužů v terorismu a boji proti terorismu. Muži jsou často vnímáni jako pachatelé terorismu a ženy především jako pasivní oběti. Vzorce zapojení žen do terorismu, zejména způsob jejich náboru, jejich motivy, odměny a role, se mohou lišit od vzorců zapojení mužů, což vyvolává otázky týkající se specifické genderové motivace a terorismu. Pokud jde o protiteroristické úsilí, ženy a muži často zdůrazňují odlišné problémy a do tvorby politiky vnášejí odlišné pohledy, zkušenosti a řešení. Pochopení těchto rozdílů může pomoci zajistit komplexnější přístup k boji proti terorismu. (Council of Europe, 2014)

Mia Bloom

Otázku genderu v terorismu převážně řeší ženské autorky, jednou z nich je i Mia Bloom, která se snaží převážně poukázat na to, že existuje nedostatek podkladů na toto téma a problém výskytu stereotypů ve společnosti. Dlouholetý výzkum terorismu odhalil jen velmi málo o zapojení žen do něj. Bloom tvrdí, že naše chápání žen a terorismu dosud unikalo systematické analýze. Většina knih o ženách a terorismu líčí ženy jako oběti; jen malá hrstka knih zkoumala roli žen jako pachatelek násilí. Hlavním problémem je, že většina knih, která se zabývá tématem žen a teroru spoléhá na sekundární zdroje, převážně na zprávy z médií. Knihy trpí klasickým problémem stereotypního zobrazování žen jako obětí. Role, které ženy často zastávají jsou kvůli tomu jen málokdy brány vážně. Výzkumníci jen zřídka zkoumají podmínky, které ovlivňují politické násilí na ženách nad rámec zjednodušených, motivačních zájmů, které se soustředí na jejich sexuální funkci – uspokojení mužských

teroristů – nebo povrchní genderové stereotypy. Teroristické skupiny rychle využily západní genderové stereotypy ve svůj prospěch. Teroristky jsou nebezpečnější, zabíjejí v průměru čtyřikrát více lidí než jejich mužské protějšky, částečně proto, že dokážou úspěšněji proniknout do cílů, nepodléhají stejné intenzitě zkoumání, mají větší propagandistickou hodnotu a vytvářejí strategii „win-win“ pro teroristické organizace, které je zaměstnávají. (Bloom, 2010, str. 92–93)

Caron Gentry a Laura Sjoberg

Caron Gentry a Laura Sjoberg tvrdí, že feministická věda využívá gender jako kategorii analýzy, aby zpochybnila představy o dějinnosti, vzájemné závislosti a zločinnosti. Představy žen, které organizují útoky, vedou povstalecké skupiny, páchají mučednictví, dopouštějí se sexuálního násilí, páchají válečné zločiny, unášejí letadla a stávají se lidskými bombami, jsou neslučitelné s tradičními představami o ženách jako mírumilovných, čistých, mateřských a nevinných. Podřízenost žen v globální politice následně ovlivňuje to, jak jsou ženy a jejich činy vnímány, což podle Gentry a Sjoberg znamená, že se jejich násilí stává skrytým nebo neviditelným. Předpoklady, že ženy nejsou schopny páchat násilí, způsobují, že jsou charakterizovány jako osoby postrádající lidskost, přičetnost, a dokonce i ženskost. Pravdou je, že ženy, stejně jako muži, jsou schopny páchat násilné činy. Ženy se stejně jako muži dopouštějí politického násilí z různých důvodů, včetně strategie, ideologických závazků, politických cílů a individuálních a sociálních stížností. To však není převládající přístup k ženám, které se dopouštějí násilí. Tyto ženy jsou spíše zachyceny ve fantaziích, které popírají představu, že se ženy mohou rozhodnout pro účast na násilí, a utvrzují genderové stereotypy a podřízenost. (Gentry, Sjoberg, 2015, str. 2-4)

Co se týče otázky, zda jsou sebevražedné atentátnice vnímány jako předzvěsti genderové rovnosti v jejich společnosti, tak je to velice nepravděpodobné. Fanatismus a kulty smrti obecně nevedou k politice osvobození žen. Ženy mohou jako teroristky projevovat odvahu a nezlomné odhodlání, ale pokud jsou součástí systému, který jim přiznává nerovnoprávné postavení, tento feminismus se na ně nevztahuje. Je příznačné, že ženy, které se účastní sebevražedných atentátů, obvykle patří mezi sociálně nejslabší: vdovy a oběti znásilnění. Ve skutečnosti byly v několika případech ženy znásilněny nebo sexuálně zneužity nikoli představiteli státu, ale samotnými povstalci. Jako takové jsou stigmatizovány, a tudíž snadno znovu zneužívány a vykořisťovány. Těm, kteří tyto ženy posílají na sebevražedné mise, ve skutečnosti nejde o práva žen, pouze využívají osobní frustrace těchto žen pro své vlastní

politické cíle, zatímco nadále omezují roli žen v jiných oblastech života. (Bloom, 2007, 101-102)

2. Ženský sebevražedný terorismus

V literatuře se názory na sebevražedné atentátnice a jejich motivaci velmi liší. Existuje názor, že sebevražedné atentátnice jsou "neúspěšné ženy"; jsou rozvedené, neplodné, oběti znásilnění nebo ztratily manžela, což znamená, že nemohou plnit své společenské role manželek nebo matek. To může mít dva posilující důsledky. Zaprvé, tyto životní situace mohou způsobit, že se ženy zavážou k věci a budou ochotny se účastnit sebevražedných útoků. Za druhé, což je kontroverznější, lze také tvrdit, že takové "neúspěšné ženy" se cítí ve společnosti zbytečné, což je činí užitečnými pro teroristické skupiny. Tyto ženy mohou mít pocit, že jediným způsobem, jak se znovu stát pro společnost užitečnými, je obětovat se. Navíc, protože se ženy téměř nevyskytují ve vedoucích pozicích, jsou pro skupinu "nahraditelné", a tudíž vhodné sebevražedné atentátnice. (Preesman, 2021)

V mnoha případech atentátnice touží po pomstě a toto je i případ, pro moji práci důležitých, Tamilských tygřic. (Bloom, 2007, str. 96)

Zatímco ženy se obvykle stávají sebevražednými atentátnicemi v reakci na osobní tragédii, některé z nich mohou věřit, že prostřednictvím bojové činnosti mohou změnit genderové normy ve své společnosti. Podle Clary Beyler, analytičky boje proti terorismu ve Washingtonu, D.C., která dříve pracovala jako výzkumná pracovnice International Policy Institute for Counter terrorism v izraelské Herzliji, existuje rozdíl mezi muži a ženami, kteří se dopouštějí sebevražedných útoků: ženy považují boj za způsob, jak uniknout předurčenému životu, který se od nich očekává. Když se ženy stanou lidskými bombami, jejich záměrem je učinit prohlášení nejen ve jménu země, náboženství, vůdce, ale také ve jménu svého pohlaví. (Bloom, 2007, str. 97)

Co se týče například Pákistánských žen, tak zde existuje spousta dalších důvodů, proč se stávají sebevražednými atentátnicemi. Za prvé, Pákistán je kulturně konzervativní společnost, kde je svoboda ženy podmíněna kulturními hodnotami a tradičními zvyklostmi. To omezuje přístup žen ke vzdělání a dalším příležitostem. V tradiční pákistánské společnosti existují segmenty, které negativně vnímají ženy vzdělávané ve školách. Ve venkovských oblastech mohou ženy získat pouze náboženské vzdělání v madrasách. Bohužel většina madras v Pákistánu je mimo kontrolu vlády. Většina těchto škol je velmi rigidní ve svých názorech a mnohé z nich byly infiltrovány nebo zneužity teroristickými skupinami. Mezi studenty se snadno šíří radikální a extremistické myšlenky, což z nich činí zranitelnou součást společnosti. Studenti těchto madras, včetně žen, jsou zbaveni pravého učení islámu, a zůstávají tak zranitelní vůči indoktrinaci extremistickými skupinami. Za

druhé, zapojení sebevražedných atentátnic může militantním skupinám poskytnout taktickou výhodu. Převládající tradiční a konzervativní norma, že ženy jsou něžné a slabé, spolu s neochotou převážně mužských bezpečnostních složek skutečně se konfrontovat nebo provádět důsledné fyzické kontroly, dává sebevražedným atentátnicím větší volnost pohybu. Specifický styl oblékání a používání burky navíc poskytuje sebevražedným atentátnicím výhodu, protože mohou nosit sebevražedný pás pod šaty a vyhnout se odhalení. Zatřetí, v policejních a bezpečnostních službách není dostatek žen, které by zvládly bezpečnostní scénář, v němž by ženy mohly představovat významnou hrozbu. Také kulturní normy v zemi odrazují od nasazení žen na kontrolních stanovištích u silnic. Začtvrté, nábor mladých žen jako sebevražedných atentátnic v konečném důsledku pomáhá teroristickým skupinám zvyšovat počet jejich bojovníků. Ty mohou být v případě potřeby naverbovány jako záložní síla. (Noor, 2011, str. 3)

2.1. Historie ženského sebevražedného terorismu

Nedávné zaměření na sebevražedné atentátnice opomíjí dlouhou historii zapojení žen do politického násilí. Ve skutečnosti se ženy účastní operací, revolucí a válek již dlouhou dobu. Ženy hrály významnou roli v ruské organizaci Narodnaja volja v devatenáctém století, v Irské republikánské armádě, v organizaci Baader-Meinhof v Německu, v italských Rudých brigádách a v Lidové frontě za osvobození Palestiny. Historicky však ženy hrály většinou vedlejší role. Nejčastěji se od žen očekával především přínos k udržení povstání tím, že porodí mnoho bojovníků a vychovají je.

První sebevražedná atentátnice, sedmnáctiletá Libanonka Sana'a Mehaydali, byla vyslána Syrskou socialistickou národní stranou (ssnp/pps), sekulární prosyrskou libanonskou organizací, aby se v roce 1985 odpálila u izraelského konvoje v Libanonu. Tímto útokem zabila pět izraelských vojáků. Z Libanonu se výskyt atentátnic rozšířil do dalších zemí, na Srí Lanku, do Turecka, Čechenska, Izraele a Iráku. Ze zhruba sedmnácti skupin, které začaly používat taktickou novinku v podobě sebevražedných atentátů, byly ženy operátorkami ve více než polovině z nich. V letech 1985 až 2006 se sebevražednými atentátníky stalo více než 220 žen, což představuje přibližně 15 procent z celkového počtu. (Bloom, 2007, 94-95)

Dne 27. ledna 2002 se Wafa Idris stala první palestinskou ženou, která spáchala sebevražedný atentát. Sedmadvacetiletá pracovnice palestinské Červené organizace půlměsíce z uprchlického tábora Al-Am'ari nedaleko Ramalláhu, nesla batoh s výbušninami.

Bomba v jejím batohu byla vyrobena z TNT zabaleného do trubek. Triaceton triperoxid, který se vyrábí smícháním acetonu s fosfátem, je rozemletý na prášek a poté se dávkuje do kovových trubiček. Cestou, kdy měla bombu doručit někomu jinému, tak ji omylem odpálila. Zabila tím jednoho člověka a dalších 140 zranila. Přestože její smrt byla údajně nešťastnou náhodou, okamžitě se stala kultovní hrdinkou v celém arabském světě. Vojenské křídlo hnutí Fatah, Brigády mučedníků Al-Aksá, převzalo zodpovědnost za útok o tři dny později. Tato Brigáda dokonce zřídila speciální jednotku pro výcvik sebevražedných atentátnic a pojmenovala ji po Wafě Idris. Tato účast palestinských žen na násilí měla celosvětový dopad. Zapojení palestinských žen do sebevražedných atentátů mělo také mimořádný dopad na kulturní normy palestinské společnosti. V Palestině již dlouho platí soubor pravidel, která popisují a omezují genderové role. Tato pravidla diktovala oddělení pohlaví a omezovala ženy na soukromou sféru zejména ve venkovských oblastech. Prostřednictvím násilí se ženy ocitly v první linii, na veřejnosti, po boku mužů, s nimiž nejsou v příbuzenském vztahu. To vedlo ke dvojí trajektorii militantních palestinských žen – přesvědčování společnosti o jejich platném přínosu a zároveň rekonstrukci normativních ideálů společnosti. (Bloom, 2007, str. 97-99)

Dalším důležitým okamžikem, který vzbudil obavy u široké veřejnosti, byl roku 2005 sebevražedný bombový útok Belgičanky Muriel Degauque, která konvertovala k radikálnímu islámu. (Bloom, 2007, str. 94) Degauque vzbudila zvláštní pozornost, protože byla první Evropankou, která spáchala sebevražedný teroristický čin. Její činy byly pro akademiky a bezpečnostní odborníky živou připomínkou toho, že o měnící se roli žen v extrémních skupinách toho víme jen málo. (Jacques, Taylor, 2008, str. 304)

V roce 2013 vzrostl trend účasti žen na sebevražedných atentátech. Zdroje uvádějí, že hlavním regionem nárůstu útoků byla Nigérie, Kamerun a Čad. Skupina obecně známá jako Boko Haram, která se původně prosadila v severovýchodní části Nigérie, použila jako sebevražedné atentátnice více žen než kterákoli jiná skupina v historii. Nejnovější čísla naznačují, že více než polovina všech sebevražedných atentátníků využívaných Boko Haram jsou ženy Boko Haram se dostala do mezinárodních zpráv v dubnu 2014, kdy skupina zorganizovala rozsáhlý únos dívek ze školy v Chiboku, při němž bylo uneseno celkem 276 dívek. Krátce po únosu použila Boko Haram v červnu 2014 svou první sebevražednou atentátnici, pouhé tři roky poté, co skupina nasadila svého prvního mužského sebevražedného atentátníka, přičemž zdroje naznačují, že některé ze sebevražedných atentátnic mohly být pohřešované školačky. (Galehan, 2019, str. 113)

2.2. Motivace

Co se týče motivace mužských sebevražedných atentátníků, tak byla vždy historiky dobře pochopena, jelikož se vždy předpokládalo, že mužští teroristé jsou oddáni své věci a připraveni použít násilí k dosažení svých cílů. Pokud je však teroristickým aktérem žena, takový předpoklad se navzdory historickým důkazům o opaku nevytváří. A to z toho důvodu, že ženy jsou vnímány jako oběti násilí, a nikoliv jako jeho pachatelky. (Banks, 2019, str. 182-183) Výzkumy naznačují, že většina extremistických skupin bojuje z náboženských nebo nacionalistických důvodů. Ačkoli jsou tyto motivace v literatuře někdy oddělovány, autoři je konceptualizují jako jedinou motivaci podpořenou výrazným začleněním do sociální skupiny. V obou případech motivace vyplývá z členství ve skupině, která podporuje kolektivní identitu a poskytuje sdílené cíle a záměry, které jsou nadřazeny cílům a záměrům jednotlivce. Výsledkem je deindividualizace, rostoucí zaměření na skupinové hodnoty a zvýšení pravděpodobnosti, že si jedinec vezme vlastní život pro dobro skupiny. Dle studií touží po identitě více muži, a proto je tato motivace spíše mužskou záležitostí. (Jacques, Taylor, 2008, str. 322)

Osobní důvody

Předchozí studie zdůraznily, že ženy mají tendenci mít větší osobní motivaci než muži. Dokonce i u žen, jejichž motivace k účasti zahrnuje ideologický prvek, se často ukazuje, že mají spíše duální osobní a ideologické motivace než čistě náboženské nebo nacionalistické motivy. (Jacques, Taylor, 2008, str. 308) Jedním z příkladů takovéto osobní motivace může například být vztah s mužem v organizaci. Avšak častěji se zdá, že jsou teroristky motivovány pomstít nějakou osobní tragédií, například to, že byly znásilněny, nebo byl zavražděn člen jejich rodiny. Tuto teorii podporuje i statistická analýza, která porovnávala 30 případových studií ženských teroristek s 30 případovými studii mužských teroristů s ohledem na převahu různých typů motivací. Pomocí této analýzy se zjistilo, že ženy byly výrazně více než muži vedeny osobními důvody nebo vůlí k pomstě. Jak již bylo zmíněno, tak sebevražedný terorismus mužů byl naopak výrazně více spojen s náboženskými a/nebo nacionalistickými motivy. (Witlox, 2012, str. 41) Tuto teorii také dobře podporují mnou zkoumané Černé vdovy a Tamilské tygřice. Černé vdovy byly často manželky, sestry nebo dcery zavražděných čečenských mužů. Tamilské tygřice vznikly v reakci na organizované násilí prováděné vládou na Tamilech. (Bloom, 2007, str. 95) Přesvědčení, že ženy jsou motivovány pouze osobními důvody, vytváří dojem, že ženy nemají zásadní slovo při

vytváření nových struktur, což je důležitý cíl většiny teroristických organizací. Takový názor může velmi dobře podcenit nebezpečí, které představují teroristky. (Witlox, 2012, str. 41)

Sebevražedné teroristky jako (feministické) bojovnice za svobodu

Existují důkazy naznačující, že některé ženy se uchylují k terorismu s cílem prosazovat změny ve společnosti. Podle tohoto názoru je rostoucí účast žen na terorismu obecně, a zejména na sebevražedném terorismu, známkou osvobození žen a jejich snahy dosáhnout stejného postavení jako muži. Většina společností, kde dochází k sebevražedným útokům žen, je extrémně patriarchálních. V těchto místech stojí muži ve společenské hierarchii výše než ženy. Musí se podřizovat nejen starším ženám a mužům, ale i mladším mužům. V těchto společnostech jsou ženy do značné míry omezeny ve své svobodě: jejich život je obvykle omezen na domov a rodinu. Z tohoto důvodu teroristky chtějí dosáhnout rovnosti a změnit genderové role předepsané společnostmi, v nichž žijí. Zaujmout místo v teroristických organizacích po boku svých mužských vrstevníků lze považovat za nástroj k dosažení tohoto cíle. (Witlox, 2012, str. 41)

Tvrdí se však, že zaměření se pouze na motivaci žen k sebevražedným atentátům vede k tomu, že se nebere v úvahu význam strategií mužských vůdců při náboru těchto žen. Mezi pobídky nabízené potenciálním mučednicím mohou patřit například výzvy ke genderové rovnosti při mučednické smrti za určitou věc, nabídky spásy pro ženy, které porušily genderové normy a byly komunitou zavrženy, pomsta za smrt příbuzného při teroristickém činu a náboženské výhody. Organizace Hamás například slibuje ženám, že se za odměnu za svou oddanost shledají v ráji se svými manžely, nebo jim zajistí sňatek s členem Hamásu, pokud byly za života svobodné (Banks, 2019, str. 183)

2.3. Taktika a cíle

Sebevražedné útoky jsou smrtelnější než jiné formy terorismu, je jim věnována značná pozornost médií a signalizují odhodlání teroristických skupin. Sebevražedný atentát funguje tak dobře proto, že dává atentátníkovi možnost v reálném čase upravit přesné místo a načasování výbuchu tak, aby maximalizoval počet obětí. V tomto případě jsou smrt a destrukce prostředkem k dosažení cílů teroristů. Sebevražedný terorismus je pro dosažení těchto cílů obzvláště vhodný, protože přináší větší ztráty než jiné druhy násilných taktik. Na rozdíl od běžných taktik závisí úspěch sebevražedného terorismu na schopnosti teroristy přiblížit se k cíli. Pokud je teroristům přístup odepřen, je jim odepřena možnost zranit své nepřátele a jakákoli výsledná páka, kterou by tím získali. Proto teroristické organizace často

hledají způsoby, jak spojit své aktéry se svými cíli. Teroristé zavedli kreativní opatření, aby řešili obtíže spojené s úspěšným provedením útoků. Některé skupiny provádějí nábor selektivně a vybírají si lépe vycvičené aktéry v domnění, že důkladný výcvik zvýší pravděpodobnost úspěchu. Jiné si vybírají intelektuálně zdatnější rekruty pro jejich schopnost plánovat a provádět sofistikované útoky. Teroristé se také pokoušejí získat přístup k cílům nasazením aktérů kteří neodpovídají typickému "teroristickému profilu". Je známo, že někteří náboženští sebevražední teroristé se oblékají do světského oblečení západního stylu s oholenými vousy, aby se vyhnuli odhalení a kontrole. (Thomas, 2021, str. 774)

Ženy atentátnice umocňují mnohé výhody sebevražedného terorismu. Ženy atentátnice totiž představují taktickou inovaci pro skupiny, které se snaží přizpůsobit bezpečnostním opatřením vlád. Schopnost žen ukrýt zbraně pod oděvem a projít kolem bezpečnostních složek, aniž by vzbudily větší podezření, je zvláště výhodná tváří v tvář bezpečnostním zásahům ze strany vlády. Ženy snadněji překonávají bezpečnostní kontroly, protože existující genderové stereotypy vedou bezpečnostní pracovníky k vytváření profilu, v němž je potenciální útočník nutně muž. Tradiční oděv na Blízkém východě a v jižní Asii umožňuje ženám lépe skrýt zbraně než mužům. Tato osobně nošená improvizovaná výbušná zařízení pomáhají útočnicím dostat se do více chráněných prostor, jako jsou autobusy a restaurace, což činí sebevražedné útoky účinnějšími. Takové taktické inovace se objevily v Palestině, kde se několik skupin obrátilo na ženy, aby provedly sebevražedné útoky, protože mužští členové se již nemohli dostat přes bezpečnostní kontroly. Stereotypní způsoby, jakými média informují o sebevražedných atentátnicích, posilují tyto taktické výhody tím, že udržují stereotyp, že ženy teroristky nepředstavují hrozbu. V důsledku toho páchají atentátnice smrtelnější útoky než jejich mužské protějšky. (Soules, 2022, str. 5)

Většina sebevražedných teroristických útoků je prováděna za účelem dosažení nějakého politického cíle. Hlavním cílem sebevražedného terorismu je pomocí hrozby trestu přimět cílovou vládu ke změně politiky, zejména přimět demokratické státy ke stažení sil z území, které teroristé považují za své domovy. I když se cíle jednotlivých atentátníků mohou lišit, vždy jde o způsobení trestu protivníkovi společnosti, a to buď přímo zabíjením civilistů, nebo nepřímo zabíjením vojenského personálu za okolností, které nemohou vést k významnému vítězství na bojišti. Jde tedy především o vyvolání strachu ve společnosti. (Pape, 2003, 346)

2.4. Společenské důsledky

Nelze popřít, že sebevražedný terorismus je často vnímán jako úspěšný při dosahování bezprostředních cílů teroristické organizace. Po bombovém útoku na kasárny námořní pěchoty v Libanonu v roce 1983 nařídil prezident Reagan stažení amerických vojsk do čtyř měsíců. To je jeden z mnoha příkladů vnímaného úspěchu sebevražedných útoků, který podporuje strategický argument pro sebevražedný terorismus.

Propaganda, která přitahuje lidi k teroristické skupině, začíná u morálky a hodnot jednotlivých občanů společnosti. Přesvědčení obyvatelstva o morální logice mučednictví je prvním krokem k náboru nových členů a ospravedlnění akcí skupiny před jejími civilními příznivci. Naopak změna tohoto vnímání může být velmi pravděpodobně prvním a nejdůležitějším krokem od sebevražedného terorismu a terorismu obecně. Vliv společnosti je proto nezbytný nejen pro úspěch sebevražedného útoku, ale také pro počáteční spáchání tohoto útoku. (Harmon, Mujkic, Kaukinen, Weir, 2018, str. 8)

3. Tamilské tygřice

Pro tuto práci byly vybrány dvě teroristické skupiny ženských sebevraždných atentátnic. První skupinou jsou Tamilské tygřice, což je skupina, která byla založena v 70. letech. Tato militantní separatistická skupina bojovala za nezávislou vlast pro hinduistické Tamily na severovýchodě Srí Lanky. (Stanford University, 2018)

3.1. Historický kontext Srílanského konfliktu

Pro pochopení vzniku organizace Tamilských tygřic je třeba znát historický kontext, kterému se bude věnovat následující část.

Na Srí Lance žije 74,9 % Sinhálců a 11,2 % srílanských Tamilů. (Anandakugan, 2020) Tradiční domovinou Tamilů jsou města Jaffna, Vavuniya, Batticaloa a Trincomalee. Tamilové žijí také v dalších oblastech Srí Lanky, konkrétně v hlavním městě Kolombu. (Dearing, 2010, str. 70) V rámci těchto dvou skupin jsou Sinhálci spíše buddhisté a Tamilové spíše hinduisté, což ukazuje na značné jazykové a náboženské rozdíly. Rozpory mezi těmito skupinami však údajně začaly již mnohem dříve v dávné historii osídlení Srí Lanky. Ačkoli příchod Sinhálců na Srí Lanku je poněkud nejasný, historici se domnívají, že Tamilové přišli na ostrov jako nájezdníci i obchodníci z indického království Čolů. Tyto příběhy o původu naznačují, že mezi sinhálskou a tamilskou komunitou panovalo od samého počátku napětí, a to ne kvůli kulturní neslučitelnosti, ale spíše kvůli sporům o moc.

Během britské koloniální vlády (1815–1948) se napětí mezi oběma skupinami ještě prohloubilo. Hlavním důvodem bylo britské zvýhodňování Tamilů během britské okupace. Vzhledem k tomu, že tamilské komunity existovaly i v několika dalších britských koloniích, jako je Indie, Jihoafrická republika a Singapur, měli srílanští Tamilové prospěch z širších obchodních sítí a širší škály příležitostí. Britské koloniální úřady navíc často umisťovaly školy s výukou angličtiny do převážně tamilských oblastí, což Tamilům poskytovalo více příležitostí ve státní správě a v profesním životě než jejich sinhálským protějškům. Tento vzorec zvýhodňování Tamilů způsobil, že se Sinhálci cítili izolovaní a utlačováni.

Tato situace se zásadně změnila po odchodu Britů z ostrova. Po získání britské nezávislosti se mnoho Sinhálců dostalo do vyšších vládních kruhů. Tito Sinhálci získali moc a postupně přijímali zákony, které jejich tamilské protějšky zbavovaly práv. Jedním z takových zákonů byl Sinhala Only Act, zákon z roku 1956, který učinil sinhálštinu jediným úředním jazykem na Srí Lance a vytvořil překážky pro Tamily, kteří se snažili získat přístup

ke státním službám nebo hledali zaměstnání ve veřejné správě. (Anandakugan, 2020) O 2 roky později došlo k nepokojům mezi oběma skupinami, které si vyžádaly několik mrtvých a donutily několik tisíc lidí, převážně Tamilů, k přesídlení na sever. (Aljazeera, 2007)

V roce 1972 Sinhálci změnilý jméno země z Cejlonu na Srí lanku a učinili buddhismus hlavním náboženstvím. S rostoucím etnickým napětím vznikla v roce 1976 pod vedením Velupillaie Prabhakarana LTTE (Liberation Tigers of Tamil Eelam), zkráceně Tamilští tygři, která začala vést kampaň za vytvoření tamilské domoviny na severu a východě Srí Lanky, kde žije většina Tamilů. (Bajoria, 2009)

3.2. Vznik Tamilských tygrů

Skupina Tamilských tygřic vznikla v rámci skupiny Tamilských tygrů, celým jménem Tamilští tygři osvobození Ílamu (LTTE). Jak již bylo zmíněno, tak tato skupina vznikla v roce 1976 z několika studentských tamilských spolků na severu a severovýchodě Srí Lanky. Toto militantní hnutí byla nespokojená s pomalým a váhavým postupem zavedených stran při dosahování spravedlnosti a rovného zacházení s Tamily v zemi. Zatímco mateřské strany se neúspěšně spoléhaly na parlamentní metody, mládež dospěla k přesvědčení, že pouze bojové metody zajistí, že s Tamily nebude nadále zacházeno jako s občany druhé kategorie. LTTE se tedy rozhodla, že touží po nezávislosti a od roku 1983 za ni bojovala v krvavé a brutální válce se srílanskými ozbrojenými silami. (Hellmann-Rajanayagam, 2008, str. 3-5)

LTTE velice pomáhal v této válce zahraniční vliv. LTTE získávala nelegální zbraně prostřednictvím různých trhů se zbraněmi v Barmě a Singapuru, kde žijí velké tamilské komunity. Rovněž získávala až 300 milionů dolarů ročně prostřednictvím zavedené diaspory po celém světě a z legálních i nelegálních obchodů. Z počátku také přicházela pomoc od Indie, která poskytovala tamilským guerillám útočiště, zbraně a výcvik, aby zabránila Srí Lance navázat vztahy s jinými zeměmi, jako je Izrael a Spojené státy. Indie měla také významnou tamilskou populaci v jihoindickém regionu Tamilnádu, která lobbovala v Dillí za podporu Tamilů na Srí Lance. Díky podpoře ze zahraničí, konkrétně výcviku a materiální pomoci prostřednictvím indického Výzkumného a analytického křídla (RAW), se LTTE mohla stát hroživou silou. Indie se podílela nejen na materiálních transferech, ale byla i politickým prostředníkem mezi LTTE a srílanskou vládou ve snaze získat pro Tamily větší autonomii. To se změnilo, když v roce 1987 LTTE v obavě, že indická podpora konkurenční tamilské politické strany oslabí jejich hnutí, odmítla účast na

mírové dohodě o odzbrojení. V souladu s diktátem dohody byly na severovýchodě rozmístěny indické mírové jednotky (IPKF). IPKF byly obviňovány z vysokého počtu civilních obětí, znásilnění, vražd a mučení. Zapojení Indie zpočátku posilovalo postavení LTTE oproti jiným organizacím, ale porušování lidských práv také vyvolalo vášně Tamilů směrem k podpoře násilí a terorismu LTTE. Přítomnost zahraničních vojsk navíc ospravedlňovala argumenty, že je ohrožen tamilský národ. Toto vnímání spolu s osobní zkušeností s pronásledováním a násilím ovlivnilo mnoho žen, aby se připojily k úsilí o ochranu vlasti. (Dearing, 2010, str. 72)

Jeden z nejznámějších sebevražedných útoků LTTE provedla Thenmozhi Rajaratnam, známá také jako Dhanu, dospívající Černá tygřice (sebevražedný oddíl LTTE), která v květnu 1991 na jihu Indie zavraždila indického premiéra Rádžíva Gándhího během jeho volební kampaně. Dhanu předávala Gándhímu květinový věnec a sklonila se, aby se dotkla jeho nohou, když vybuchla bomba, která je spolu s dalšími 19 lidmi zabila. Tento sebevražedný útok je důležitý proto, že LTTE si k provedení prvního vysoce prestižního a zároveň jediného sebevražedného útoku provedeného mimo Srí Lanku vybrala ženu. Dhanu byla ideální kandidátkou na provedení mise, protože pravděpodobně nevzbudila podezření u úřadů. Byla to "obyčejně vypadající" dospívající dívka oblečená v tradičním oděvu a zdánlivě se blížila ke Gándhímu, aby mu vzdala úctu. Vzhledem k tomu, že v tomto období byly sebevražedné agentky využívány jen zřídka, využila LTTE momentu překvapení a vybrala mladou ženu, která zapadla do prostředí, aby si zajistila úspěch. (Dissanayake, 2007, str. 5)

Osudy obou stran se opakovaně měnily. Sebevražedné útoky a atentáty byly moderm operandi LTTE, alespoň dokud vedli partyzánskou válku. V pozdějších letech vedli stále častěji konvenční kampaně, které doplňovaly odvážné útoky na vojenské a hospodářské cíle. V roce 2002 obě strany bojovaly do roztrhání těla a s pomocí Norů bylo vyjednáno příměří. Od té doby má LTE oficiálně politickou a správní, nikoli pouze vojenskou, kontrolu nad severními tamilskými oblastmi s výjimkou poloostrova Jaffna, který je pod armádní okupací. Příměří však vydrželo jen čtyři roky a od roku 2006 se "stínová válka" opět změnila v plnohodnotnou válku. Srílanská vláda 2. ledna 2007 dohodu oficiálně zrušila. (Hellmann-Rajanayagam, 2008, str. 3-5) Federální úřad pro vyšetřování (FBI) označil v roce 2008 LTTE za "nejnebezpečnější a nejsmrtonosnější extremistickou organizaci na světě", byla průkopníkem v používání sebevražedných vest a sebevražedných atentátnic jako taktiky používané povstaleckou skupinou v jižní Asii. LTTE si vyžádala stovky mrtvých při útocích

zaměřených na civilisty, národní infrastrukturu a vojenská zařízení. Kromě toho skupina zavraždila některé přední srílanské vojenské a vládní představitele a již zmíněného indického premiéra Rádžíva Gándhího. (Dissanayake, 2017, str. 1)

V únoru roku 2009 se na kontrolním stanovišti pro civilisty prchající z oblasti konfliktu odpálila sebevražedná atentátnice, která údajně zabila 28 lidí a desítky dalších zranila. Podle srílanské armády byla žena oblečena jako civilista. K útoku došlo v oblasti Vishwamadu v okrese Mullaitivu, když vojáci prohledávali civilisty snažící se dostat do vládou vyhlášené bezpečnostní zóny. (Amnesty International, 2009)

Válka skončila po skoro třiceti letech v květnu roku 2009, kdy Srí Lánská vláda oznámila, že zabila lídra LTTE. Přestože občanská válka skončila v roce 2009, současná situace na Srí Lance se zlepšila jen částečně. Velká část tamilského obyvatelstva zůstává vysídlená. Přestože se snižuje počet problémů v oblasti politických a občanských práv, i v posledních letech přetrvávají případy mučení a násilných zmizení. Srílanská vláda navíc často sleduje a vyhledává osoby spojené s LTTE. Srílanská armáda stále obsazuje převážně tamilské oblasti označené jako "zóny s vysokým stupněm bezpečnosti", i když v menší míře než během války. Vládní zákon o prevenci terorismu (Prevention of Terrorism Act, PTA) se zaměřuje především na Tamily. V jemnějším smyslu srílanská vláda nadále zbavuje tamilskou komunitu občanských práv. Například prostřednictvím procesu "sinhalizace" sinhálská kultura pomalu nahrazuje kulturu tamilského obyvatelstva. Sinhálské památky, dopravní značky, názvy ulic a vesnic, stejně jako buddhistické modlitebny se staly běžnějšími v převážně tamilských oblastech. Tyto snahy narušily a v některých případech dokonce vymazaly tamilský pohled na srílanské dějiny, stejně jako tamilské a hinduistické prvky kultury země. (Anandakugan, 2020)

Co se týče struktury, tak struktura LTTE byla velice hierarchická a měla dvě křídla, politické a vojenské. Obě tato křídla byla řízena Ústředním řídicím výborem (ÚŘV), v jehož čele stál Vellupiali Prabhakaran, který rozhodoval o všech aspektech organizační politiky, údajně po konzultaci s vůdci ÚŘV. ÚŘV projednával jak operační vojenské strategie, tak i administrativní správu území ovládaných LTTE. Politické křídlo LTTE dohlíželo na civilní správu svého území prostřednictvím útvarů, jako je policie, soudy, správní úřady, plánování a rekonstrukce, televizní a rozhlasové stanice atd. Politické křídlo mělo také mezinárodní sekretariát, který řídil celosvětovou síť LTTE a její buňku pro zahraniční vztahy. Vojenské hodnosti a stupně LTTE byly podobné hodnostem a stupňům srílanské armády.

Mezi různá křídla LTTE patřilo:

- Elitní partyzánské jednotky známé jako pluk Charlese Anthonyho.
- jednotka Černí tygři, která byla zodpovědná za provádění sebevražedných útoků
- ženské vojenské křídlo
- námořní křídlo, známé jako Mořští tygři
- síť pro získávání zbraní
- výzkumné a vývojové křídlo
- Tajná zpravodajská skupina
- Brigáda Leopard (známá také jako Chiruthaigal)
- Skupina pro vojenské trestné činy (Aljazeera, 2009)

3.3. Ženy v LTTE

Již od začátku propagovala LTTE rovná práva pro ženy. Byla to však jedna z prvních militantních skupin, která šla dál a od konce 70. a začátku 80. let aktivně vyzývala a verbovala ženy do hnutí jako aktivní členky a bojovnice. Argumentem bylo, že jedině tak bude možné prohloubit a zajistit emancipaci žen.

Obecně, v cejlonských stranách a v boji za nezávislost se aktivně angažovalo jen velmi málo tamilských žen. Na sinhálské straně to vypadalo jinak, zde se ženy skutečně zapojily do požadavku nezávislosti a do politiky jako takové. Ve srovnání s aktivitami žen v Indii to však zůstávalo ve velmi skromném měřítku. Procento žen v parlamentu po desetiletí stagnovalo kolem 4 %. V 80. letech se stala LTTE nejvlivnější organizací v Tamilských oblastech a mohla šířit své myšlenky na Severu. LTTE nejprve poněkud nepromyšleně požadovala "emancipaci žen", aniž by jasně vyložila, co to za daných okolností může znamenat. Zdá se, že šlo spíše o slogan než o program, který byl součástí propagandy důvěryhodného militantního hnutí, zejména proto, že všechny ostatní militantní organizace hlásaly stejné fráze. (Hellmann-Rajanayagam, 2008, str. 5-7)

Z počátku tedy byly ženské kádry omezeny na podpůrné funkce, jako je propaganda, získávání finančních prostředků, nábor, lékařská péče a sběr informací. Později, v roce 1983, LTTE založila Ženskou frontu Tygrů osvobození. Podle dostupných informací byla první skupina ženských kádrů vycvičena v Tamilnádu do roku 1985 a do bojů se poprvé zapojily v roce 1986. Následujícího roku existovaly tábory LTTE, které cvičily ženské kádry v okrese Jaffna. Ženy byly rekrutovány za účelem zvýšení počtu mužů na bojišti, neboť při střetech

a operacích srílanské armády a indických mírových sil (IPKF) byl zabíjen stále větší počet mužských kádřů. To umožnilo členkám cítit se silněji, neboť se zapojily do ozbrojeného konfliktu za své údajné "osvobození". (Dissanayake, 2017, str. 2) Do června 1990 byl podíl ženských bojovnic v LTTE malý, ale poté se rychle zvýšil. Námořní síly LTTE, SeaTigers, byly zřejmě převážně ženské, a sebevražedné oddíly, známé jako Černí tygři, měly ve svých řadách velký počet žen. Počet bojovnic je přirozeně vojenským tajemstvím, ale odhady se pohybují mezi 15 až 20 procenty až třetinou jejich základní bojové síly, přičemž některé méně realistické odhady hovoří o 50 procentech. (Alison, 2003, str. 39)

Ženské křídlo LTTE, známé také jako "Ptáci svobody", se skládalo z několika divizí:

- politického křídla, které plnilo administrativní úkoly a podporovalo společenskou osvětu v oblasti posílení postavení žen
- bojového křídla, které se zapojovalo do bojových operací
- sebevražedných jednotek, které prováděly sebevražedné útoky.

V rámci ženského křídla bylo v roce 1991 založeno oddělení "Ženská fronta", které se zabývalo různými sociálními otázkami a prosazovalo rovnost žen a mužů. Jejich manifest uváděl následující cíle:

- zrušení utlačovatelské kastovní diskriminace a zvyků, jako je věno;
- odstranění všech forem diskriminace tamilských žen a zajištění sociální, politické a ekonomické rovnosti;
- zajištění kontroly tamilských žen nad jejich vlastním životem;
- zajištění právní ochrany žen před sexuálním obtěžováním, znásilněním a domácím násilím.

V konzervativní společnosti, kde byly ženy převážně omezeny na domácí prostředí, členství v LTTE v mnoha ohledech popíralo dosavadní společenské normy. Pro ženské kádry byla snaha o nezávislou tamilskou vlast synonymem posílení postavení a osobního osvobození od společensko-kulturního útlaku. Vstup do bojových rolí tak povýšil postavení žen na úroveň mužských spolubojovníků. Ženy prošly rozsáhlým výcvikem v používání zbraní a výbušnin a specializovaly se na různé bojové a podpůrné role. (Dissanayake, 2017, str. 2)

Podobně jako jejich mužské protějšky kladly a odminovávaly oblasti, samy nosily zbraně, obsluhovaly těžkou techniku a kopaly bunkry. Ženské členství v LTTE se tak vymykalo tradičním genderovým stereotypům v tamilské společnosti především proto, že jim bylo umožněno být rovnocenné mužům ve všech operačních aspektech teroristické jednotky. (Dissanayake, 2017, str. 2)

3.4. Motivace ženských bojovnic

Je dobře známo, že LTTE žádá každou tamilskou rodinu, aby přispěla jedním členem do organizace. I přes častá obvinění z násilných odvodů se zdá, že většina rekrutů je dobrovolná. Počáteční "pull faktor" aktivního náboru žen LTTE je pravděpodobně, jak mnozí naznačují, především pragmatickou reakcí na potřebu většího počtu bojovníků, a ne ideologickým závazkem k rovnosti a právům žen. To však nezohledňuje "push faktory" bojovnic. Existuje celá řada různých a vzájemně se prolínajících důvodů, proč se ženy rozhodly připojit k bojovníkům; některé z nich jsou společné jak pro bojovnice, tak pro bojovníky, zatímco jiné jsou genderově specifické pouze pro ženy. (Alison, 2003, str. 39)

3.4.1. Nacionalistické a separatistické cíle

Podobně jako jejich mužské protějšky i rekrutované ženy nejčastěji uváděly jako důvod svého vstupu do LTTE nacionalismus, i když tento sentiment byl často spojen s dalšími zkušenostmi s represemi v rámci státu se sinhálskou většinou. (Morrison-Fleming, 2020) V době, kdy se v polovině 80. let ženy snažily vstoupit do LTTE, se tamilský nacionalismus ve své radikální podobě proměnil v masový fenomén a ženy z mladší generace Tamilů byly stejně odcizené státu a inspirované vizí osvobozeného Ílamu jako jejich mužské protějšky. (Alison, 2003, str. 39)

3.4.2. Utrpení a útlak

Nacionalistické cítění se může zdát jako příliš obecnou ideologickou motivací. Pod touto motivací se totiž skrývají mnohem specifičtější a osobnější faktory. Jedním z těchto faktorů, který se prolíná s nacionalistickou ideologií, je společné vnímání utrpení, útlaku a nespravedlnosti. Někdy je to spojeno s osobní zkušeností; v jiných případech je to přijímáno jako součást tamilského vyprávění o útlaku a utrpení, které se stalo hmatatelným díky zkušenostem přátel a sousedů.

Důležitou součástí tohoto druhu motivace je touha po odplatě. Mnoho žen narukovalo do LTTE z důvodu hněvu nad smrtí jejich blízkých rukou srílanské armády a policie. Toto pojetí osobního utrpení jako motivace ke vstupu do hnutí bylo potvrzeno i ve výzkumu Mirandy Alison. Čtyři ze čtrnácti žen z LTTE, s nimiž vedla rozhovory, uvedly jako motivační faktor smrt člena rodiny. Ještě významnější je, že 8 ze 14 dotazovaných označilo za důvod vstupu do organizace "utrpení druhých v jejich komunitě". Mnoho tamilských rodin bylo vysídleno a chrámy zničeny srílanskou vládou. Členové LTTE věří,

že jejich násilné akce jsou nezbytné k dosažení tamilské nezávislosti. Stejně jako muži, i tamilské ženy touží po ochraně své komunity. Kolektivní vnímání utrpení a útlaku je pro tamilské ženy významnější než osobní základní důvody. (Alison, 2003, str. 40-41) Zvěrstva, která se na Srí Lance děla se tedy nemusela ani přímo dotýkat tamilských žen, aby se k LTTE připojily, stačilo, že to poškozovalo tamilskou komunitu jako celek. Ženy byly svědky znásilnění, slyšely o znásilnění od ostatních vesničanů a viděly armádu zabíjet tamilskou mládež. Tento pocit bezmoci ochránit vlastní komunitu vedl spoustu dívek a žen k připojení k LTTE. (Bloom, 2007, str. 96)

Znásilnění mohlo být jednou z motivací k připojení do LTTE. Když je žena znásilněna, tamilská společnost obvykle obviňuje oběť. LTTE propagovala jiný názor a obecně nabízela ochranu před sexuálním násilím. Přítomnost indických mírových sil na Srí Lance koncem 80. let 20. století vystavila stovky žen riziku sexuálního násilí. V roce 1991 se již zmiňovaná Dhanu, která se stala první sebevražednou atentáčnicí LTTE, reagovala na indické vojáky, kteří ji znásilnili a následně zabili její čtyři bratry. (Pape, 2006, str. 227) Sexuální násilí může být jedním z důvodů, proč se některé ženy rozhodly pro připojení do teroristické organizace. Obvykle však nebylo hlavní motivací. Padesát procent žen, s nimiž Miranda Alison vedla rozhovory, souhlasilo s tím, že násilí na ženách může být pro některé ženy důvodem, proč se přidat k LTTE. Přesto méně než 30 procent z nich uvedlo, že znásilnění nebo strach ze znásilnění patří mezi důvody, proč se přidaly k LTTE. (Alison, 2003, str. 43)

3.4.3. Genderová rovnost

Jak již bylo zmíněno, tak ženské kádry nevznikaly pouze kvůli vidině samostatného Tamilského státu, ale zároveň s cílem osvobodit se o společenského útlaku, kterému ženy byly vystavovány. Ženské politické křídlo vedlo kurzy, které se týkaly osvobození žen a feministických ideologií. Vedly také Centrum pro rozvoj a rehabilitaci žen, které bylo zodpovědné za širokou škálu projektů od sociálních center až po pracovní podniky. Kromě toho organizovaly kampaně proti genderové diskriminaci ve společnosti. Tyto kampaně podporovaly ženy v tom, aby byly nezávislé a soběstačné, a mimo jiné prováděly školicí programy v oblasti automechaniky a drobného podnikání pro ženy. LTTE se také postavila proti místnímu systému věna, zavedla přísná ustanovení proti domácímu násilí, trestala a věznila pachatele a zároveň poskytovala obětem útočiště, poradenství a právní pomoc. Celkově měla LTTE ve svém dvanáctičlenném ústředním výboru pět žen, i když jejich role

v konečném rozhodování byla minimální. Během příměří v roce 2002 se navíc ženské křídlo účastnilo ženevských rozhovorů a bylo také významným členem podvýboru pro genderové otázky, jehož cílem bylo řešit genderovou diskriminaci a další problematické oblasti. LTTE se tak snažila budovat nové genderové role nejen poskytováním polovojenského výcviku a přidělováním bojových rolí, ale také řešením širších otázek souvisejících s genderovou nerovností v rámci organizace. (Dissanayake, 2017, str. 3)

3.4.4. Rozdíl v motivaci mezi ženskými a mužskými útočníky

Jak bylo v minulé kapitole řečeno, tak společným rysem v motivaci mužů a žen byla převážně touha po národní autonomii pro Tamilskou oblast. Tyto nacionalistické myšlenky byly také hlavní motivací pro muže. I u mužů mohly být motivace ovlivněny osobními důvody jako je například ztráta přátel nebo rodinných příslušníků, ale tyto osobní důvody byly jednoznačně silnější u žen, které v mnoha případech přišly o manžele nebo syny. Jedním z hlavních faktorů u žen byla snaha o jejich rovnost a emancipaci v rámci tamilského hnutí, což vedlo mnoho žen k připojení se k LTTE a účastni na politických i bojových aktivitách.

3.5. Taktika a cíle

Jak již bylo zmíněno, tak LTTE zdokonalilo taktiku sebevražedného terorismu. Byla průkopníkem v používání sebevražedných vest a sebevražedných atentátnic jako taktiky používané povstaleckou skupinou v jižní Asii. Právě ženy sloužily převážně jako účinné sebevražedné atentátnice. Celkově se odhaduje, že nejméně 30-40 % sebevražedných útoků spáchaných touto skupinou provedly ženy. (Zedalis, 2004, str. 2) LTTE institucionalizovala praxi ženských sebevražedných atentátů jako dominantní taktiku, čímž poskytla vzor ostatním teroristickým skupinám po celém světě. Ženy mohly ve srovnání s muži snadno proniknout k těžko dostupným cílům a do zón s vyšší ostrahou, protože vzbuzovaly menší podezření a zvyšovaly moment překvapení. Ženské kádry byly formálně zaměstnávány v Černých tygrech od roku 1997 a v průběhu desetiletí provedly sebevražedné agentky řadu útoků. LTTE si velmi vybírala čas, příležitost a cíl, kdy ženy k sebevražednému útoku nasadit. Z 23 sebevražedných útoků LTTE, které byly zaměřeny na vysoce hodnotné cíle (politiky a vysoce postavené armádní představitele) a bezpečnostní složky po celé zemi, jich 15 spáchaly ženské kádry. Jak již bylo zmíněno, tak nejznámější sebevražedný útok LTTE byl proveden ženskou atentátnicí. Tento útok následně inspiroval i další atentátnice a donutil

LTTE k zavedení taktických inovací, včetně zamaskovaných bomb ve spodním prádle nebo v podobě těhotenského břicha. Taktické výhody členek sebevražedného týmu byly pro ženy v organizaci oboustranně výhodné, protože výběr do mise Černý tygr posílil rovnost pohlaví a poskytl pocit posílení, který se vymykal představám o slabosti a podřízenosti žen. (Dissanayake, 2017, str. 1-5)

Hlavním cílem LTTE bylo dosažení samostatného Tamilského státu na severu a východě Srí Lanky. Od samého počátku vzniku LTTE se ženy ve velké míře podílely na vojenském boji proti srílanskému státu a zapojily se do "samotného nástroje boje, který byl použit k dosažení politické věci osvobození". Sociální dynamika zakořeněná ve státních represích vůči Tamilům přilákala do hnutí LTTE značný počet tamilských žen. Samotné principy Ženské fronty, ženské divize uvnitř LTTE, byly postaveny na rovnosti pohlaví a přeměně genderového statusu quo, jak již bylo zmíněno v předešlé části práce. (The Yale Review of International Studies, 2014)

3.6. Společenské důsledky

Zpráva z roku 2015 zmiňovala, že Tamilské ženy na Srí Lance byly negativně ovlivněny nárůstem násilí páchaném na ženách na severu země, neboť válka přispěla k rozpadu sociální struktury jako celku. Bývalé bojovnice také čelily zvláštním rizikům přítomnosti na veřejnosti kvůli společenskému stigmatu spojenému s jejich minulostí bývalých bojovnic. (Dissanayake, 2017, str. 5)

Vládní odhady uvádějí, že na konci ozbrojeného konfliktu bylo až 59 000 vdov, a nevládní organizace odhadují, že na severu země je v současnosti až 40 000 domácností vedených ženami. (Klimesova, Premaratne, 2015, str. 1) Právě tyto tamilské ženy čelí dvojí marginalizaci. Zaprvé jsou znevýhodněny v přístupu k zaměstnání, protože většina pracovních příležitostí je ve stavebnictví a v dalších profesích, které jsou obecně považovány za nevhodné pro ženy. I když jsou ochotny přijmout zaměstnání v těchto odvětvích, nejsou při ucházení se o pozice úspěšné. Navíc mnoho z těch, které najdou zaměstnání (u soukromých zaměstnavatelů), je často vystaveno nespravedlivému zacházení a otrockým podmínkám. Za druhé, tamilské ženy, které byly dříve napojeny na síť LTTE, nejčastěji prostřednictvím svých manželů nebo synů, jsou místními komunitami marginalizovány. Ve snaze vypořádat se s problematickou minulostí LTTE ostrakizují tamilské komunity vdovy po příslušnících LTTE. Na rozdíl od období vlády LTTE je nyní spojení nebo příslušnost k této organizaci považováno za společenskou zátěž. Zatímco mnoho bývalých kádrových

příslušnic LTTE se rozhodlo vybudovat si nový život prostřednictvím programů reintegrace mimo své původní komunity a vesnice, ženám, které nebyly spojeny s Tamilskými tygry, se stejných příležitostí nedostalo. Právě tato skupina je nejen nejzranitelnější vůči ekonomickým a sociálním potížím a zvýšeným bezpečnostním hrozbám, ale má také největší potenciál stát se hybateli změn pro udržitelnou obnovu. (Klimesova, Premaratne, 2015, str. 1)

Četná svědectví vojákyně LTTE z první ruky zdůrazňují sociokulturní proměnu, která vzešla z války. Tamilini, bývalá frontová vojákyně LTTE, vypráví: „Tamilské ženy jsou tradičně plaché a nesmělé, chybí jim sebevědomí. To vše se však změnilo poté, co byly ženy z LTTE nasazeny na bojiště. Dříve všudypřítomná představa, že ženskost je přímo spojena s pasivitou, nerozhodností, měkkostí a emocionalitou, zatímco mužnost je spojena s agresivitou, nezávislostí, racionalitou a aktivitou, již není většinou tamilské společnosti přijímána.“ (The Yale Review of International Studies, 2014) Občanská válka tyto normy pro mnoho Tamilů změnila a ženy začaly přijímat svou novou identitu. Pro mnoho vojáků se jejich zkušenosti s ženskostí navždy proměnily v jejich vlastních očích i v očích jejich komunity. (The Yale Review of International Studies, 2014)

4. Černé vdovy

Jak již bylo zmíněno, tak v této práci komparuji Tamské tygřice s Černými vdovami, kterým se věnuji i v následující kapitole.

4.1. Historický kontext Čečenského konfliktu

Pro pochopení vzniku teroristické skupiny jako byly černé vdovy, je důležité pochopení konfliktu mezi Čečenskem a Ruskou federací. Čečensko je jihoruská republika, která se chce odtrhnout od Ruské konfederace. Zatímco sovětské republiky jako Gruzie a Arménie se po roce 1991 osamostatnily, Čečensko se vytrvale snaží získat vlastní samostatný stát. Čečenská kultura opěvuje nezávislost a zbrojení s pevnými kodexy integrity, které obvykle sahají až ke krvavým křížovým výpravám. Čečenská společnost byla vytvořena nativně rovnostářsky – princip týkající se soukromého vlastnictví a společného zabezpečení půdy. Tyto tradice byly Rusy často nesprávně interpretovány a následně vydávány za důkaz vzpoury a terorismu. (Matusitz, Simi, 2022, str. 2-3)

Po pádu komunismu se Čečensko dovolávalo národnímu sebeurčení a obnovení Islámu na území. Na jejich straně byla skutečnost, že Rusko se muselo redefinovat po pádu komunismu a bylo oslabeno. Jádrem boje zůstává otázka vztahů Ruska s Čečenskem a s ostatními národy, které byly také do carské říše přivedeny násilím a podrobeny represí těmi nejbezohlednějšími totalitními metodami. (Kipp, 2001, str. 47)

Čečensko je již po staletí s přestávkami ve válečném stavu s Ruskem. Již v 18. století, kdy se ruská říše rozšiřovala a snažila se dostat přes Kavkaz k Černému moři, dostávala se do konfliktu s Čečenci. Ti dlouhá léta kladli odpor, než byli nakonec pohlceni. Ve 30. letech 19. století obnovili své úsilí o nezávislost, které trvalo až do roku 1859 a i poté sporadicky pokračovalo. Ani za komunismu se život Čečenců nestal snazším. V roce 1944 Josef Stalin deportoval Čečence, kterých bylo asi půl milionu, do střední Asie. Tisíce jich zemřely buď při odporu, nebo během cesty. V roce 1957 jim Nikita Chruščov povolil návrat do vlasti. Když se v roce 1991 rozpadal Sovětský svaz, vyhlásilo Čečensko stejně jako ostatní sovětské republiky nezávislost. Rusko toto odtržení odmítlo přijmout. V říjnu 1991 byl prezidentem republiky zvolen Džokar Dudajev, bývalý generál sovětského letectva a vůdce secesionistů, Rusko však volby neuznalo. Proruské elementy v Čečensku rovněž odmítly Dudajevovi zachovat věrnost a následovaly vnitro-čečenské nepokoje. (Brownfeld, 2003, str. 137-138)

První velký konflikt v moderní době, který je důležitý pro tuto práci se stal v roce 1994. V tomto roce vstoupili ruští vojáci do čečenského hlavního města Grozného.

Neočekávali boj, byli přesvědčeni, že jejich nepřítel, jímž byly povstalecké síly usilující o nezávislost Čečenska, je nevytváčený a neorganizovaný; že pohled na tanky v ulicích bude stačit k tomu, aby se povstalci stáhli. Opak byl pravdou a došlo k ozbrojenému konfliktu. Přestože se Rusům nakonec podařilo město ovládnout, tak došlo k mnohým ztrátám. Vítězství navíc nemělo dlouhého trvání. Válka v Čečensku skončila na podzim roku 1996 protiofenzívou povstalců a následným vyjednáváním dohody. (Oliker, 2001, str. 9-10) Vláda prezidenta Borise Jelcina tento rok podepsala s Čečenskem mírovou smlouvu, stáhla z území všechna ruská vojska a poskytla Čečensku širokou autonomii, nikoli však formální nezávislost. (Myre, 2022)

V letech 1996-1999 se podmínky v Čečensku zhoršily. Čečensko bylo těžce poškozeno válkou, ekonomika byla v rozkladu a na financování obnovy nepřicházel dostatek pomoci. Zvolená vláda zároveň nebyla schopna vykonávat kontrolu nad radikálními islamistickými, teroristickými a dalšími hnutími, která se prosadila během války. Ruské a čečenské zdroje odhadují, že v té době působilo nezávisle na čečenské vládě 157 ozbrojených skupin. V srpnu 1999 pomohl jeden z fundamentalistických vojevůdců, Ibn Chattáb, při nájezdu čečenských povstalců do ruské provincie Dagestán, což vyvolalo v Rusku pobouření a Čečensko se stalo pro Rusko bezpečnostním problémem. Ale teprve bombový útok na obytný dům v Moskvě v září 1999, při němž zahynulo 300 lidí a který údajně spáchali čečenští teroristé, vyvolal novou ruskou vojenskou intervenci. (Brownfeld, str. 2003, str. 138)

Téhož roku se Jelcin chystal odejít z funkce a jmenoval premiérem Vladimira Putina. Putin nastoupil do úřadu 9. srpna 1999 a koncem téhož měsíce Rusko obnovilo bombardování čečenských povstalců ve snaze zvrátit předchozí ponížení. (Myre, 2022)

Stejně jako před pěti lety se i tentokrát ukázalo, že navzdory značné přípravě a úsilí nejsou Rusové připraveni na sílu a akceschopnost svého nepřítele. Zatímco v roce 1994 byla na vině lehkomyšlnost, v roce 1999 byla ve hře zcela jiná dynamika. Jestliže si předtím Rusové mysleli, že krvavá městská bitva nepředstavuje reálné nebezpečí, tentokrát jejich vojenští velitelé věřili, že mají plán, jak se takové nutnosti vyhnout: dělostřelecké a letecké údery, jak se domnívali, donutí nepřítele k podřízenosti. Toto však znamenalo, že tento plán nevěnoval pozornost přípravnému výcviku souboje ve městech. Čečenský odboj byl však připraven. Místo toho, aby se nechali vytlačit dělostřeleckými a leteckými údery Rusů, se povstalci zakopali a přečkali je, přičemž využili síť podzemních tunelů a bunkerů. Když pak ruské jednotky pronikly dovnitř, ukázalo se, že jejich plány na potlačení zbytkového odporu

nestačí. Protože ruské jednotky opět nebyly vycvičeny pro městské prostředí, nebyly opět připraveny na boj, kterému čelily. (Oliker, 2001, str. 9-10) V průběhu roku 2000 se ruským silám podařilo obsadit většinu Čečenska a bojovníci za nezávislost se omezili na partyzánskou taktiku. V březnu 2003 se v Čečensku konalo ústavní referendum a nová ústava zaručila, že území zůstane součástí Ruské federace. Návrh nové ústavy předložil Achmad Kadyrov, který se postavil na stranu Rusů, přestože s nimi dříve bojoval. Stal se prezidentem Čečenské republiky, která je součástí Ruské federace. Jeho vláda však trvala krátce - 9. května 2004, během oslav Dne vítězství, byl zavražděn při pečlivě naplánovaném útoku na stadionu v Grozném. Prezident Putin souhlasil s předáním prezidentského úřadu Ramzanu Kadyrovovi, který rychle získal vliv a od roku 2007 stojí v čele Čečenska. (Kowal, 2023)

4.2. Radikalizace Islámu v Čečensku

Vzhledem k čečenské situaci je Islám politicky nezbytný pro pochopení a organizaci extrémních událostí. Ústřední islámský podnět, který stál za oběma čečenskými válkami, nevycházel od samotného obyvatelstva, ale od souboru vojevůdců a politiků, kteří díky válce dosáhli v Čečensku významných pozic. Používání a přijímání islámských hesel bylo výhodnou taktikou pro mobilizaci ostatních. Salman Raduyev, nebezpečný čečenský separatistický vojevůdce, institucionalizoval hesla "džihád jako Alláhova cesta" a "povinnost každého muslima zemřít při následování této cesty", která si mnozí čečenští bojovníci zapamatovali a následovali. Nedostatek státní struktury si vynutil vznik islámské politiky, kdy ji čečenští prezidenti a vůdci jako Yardabiyev využívali k nápravě státu. Věrnost islámu je také důležitým zdrojem pro financování teroristických útoků podle vojevůdců, jako byl Raduyev, který obdržel finanční pomoc od různých arabských zemí na posílení džihádistických sil. (Matusitz, Simi, 2022, str. 3)

V prosinci 1996 druhý nejvlivnější muž al-Káidy a po Usámovi bin Ládinovi nejhledanější podezřelý z terorismu Ajmán al-Zavahírí prověřoval přenesení sídla teroristické sítě do Čečenska. Na podzim roku 1999 byli tři z případných únosců z 11. září vysláni al-Káidou do Spojených států poté, co bylo zjištěno, že jejich boj v Čečensku je zbytečný. Mounir El Motassadeq, první muž, který stanul před soudem v souvislosti s útoky z 11. září, řekl hamburskému soudu, že Mohammed Atta, který pravděpodobně pilotoval první letadlo, jež narazilo do Světového obchodního centra, prohlásil, že on a ostatní chtějí jít bojovat do Čečenska. V listopadu 2002 se Usáma bin Ládín sám odvolával na Čečensko

a prohlásil: "Až se budete dívat na své mrtvé v Moskvě, vzpomeňte si také na naše v Čečensku," řekl ruskému lidu. Toto vzbudilo na Západě velké obavy, že by Čečensko mohlo sloužit jako základna a náborový prostor pro Al-Káidu nebo jiné teroristické sítě. Do Čečenska se vydali islámští bojovníci, aby se zapojili do bojů, a přinesli s sebou svou značku radikálního wahhábistického islámu. Radikální islamistické sítě údajně poslaly od roku 1996 povstalcům pomoc ve výši více než 100 milionů dolarů. Chattáb, který bojoval proti Rusům po boku bin Ládina v Afghánistánu a měl údajně vazby na Al-Káidu, vedl od roku 1995 až do své smrti v roce 2002 jednu z nejlépe vycvičených čečenských jednotek. S vůdci, jako byl Chattáb, přišla zelená muslimská vlajka a přísné právo šaría, které dříve v Čečensku nebylo běžné. Vliv těchto nově příchozích na mnoha místech změnil čečenský život. Někteří muži si začali nechávat růst dlouhé vousy, ženy oblékly hidžáb. V rozhovoru pro National Public Radio z prosince roku 2002 popsal vliv Arabů jeden z čečenských povstalců jménem Rustom: "Dříve jsem neměl žádnou zvláštní touhu zemřít pro Alláha. Ani jsem si neuvědomoval, co islám vlastně je. Pak se v našem táboře začali objevovat Arabové. Prošli jsme islámským bojovým výcvikem. Připravili nás po duchovní stránce, jak jen to bylo možné." (Brownfeld, 2003, str. 139-141)

Lze shrnout, že vojevůdci a politici přijali radikální islám jednak proto, že v něm viděli vhodný nástroj pro prosazování svých zájmů, dále proto, že radikální islám byl vhodný v konkrétní čečenské situaci. Tvrzení, že radikální islám byl původně přijat z praktických důvodů, nemusí nutně znamenat, že tyto jednotlivci nebyli "pravými" islamisty. Myšlenky, které člověk zpočátku přijme z praktických důvodů, se mohou časem stát nedílnou součástí jeho světonázoru. (Wilhelmsen, 2005, str. 41)

4.3. Vznik Černých vdov

Co se týče samotného názvu Černé vdovy, tak tento termín není spojován pouze s ženami v Čečensku. V nedávné historii se termín „černé vdovy“ vžil pro označení vražedných žen, které spáchaly zločiny proti mužům, kteří byli součástí jejich života. Stejně jako pavouk Černá vdova po spáření otráví svou mužskou oběť a nechá ji napospas trýznivé smrti, žena označovaná jako Černá vdova je údajně při provádění svého zločinu krutá a pomstychtivá.

Čečenské války si vyžádaly mimořádně vysokou daň na všech obyvatelích. Převážně ženy utrpěly největší míru násilí, což poskytuje jedno z vysvětlení, proč se čečenské ženy podílely na terorismu. Většina žen nebojovala v první linii v konvenčním slova smyslu, ale

vzhledem k povaze partyzánské války, vedlejšími škodám, které postihovaly nebojící osoby, a naprosté absenci lidských práv nebylo možné se z bojiště ukrýt. Ruské násilí vůči nebojícím osobám bylo bezohledné. Kromě extrémní brutality zažila většina čečenských žen nesnesitelné ztráty. Z 26 rodin sebevražedných atentátnic, s nimiž Speckhard a Achmedova vedly rozhovory, jich 24 tvrdilo, že sebevražedná atentátnice utrpěla osobní ztrátu. Polovina z nich přišla o více než jednoho člena rodiny. (Toto, 2015, str. 26-28)

Čečenci začali používat sebevražedný terorismus proti vládním cílům v roce 2000. Ruské jednotky dostaly pokyn zaměřit svou pozornost na muže ve věku od sedmnácti do čtyřiceti let, a tak se Basajev rozhodl používat atentátnice. (Bloom, 2011, str. 42) Černé vdovy byly aktivní od 7. června 2000, kdy první čečenské sebevražedné atentátnice Khava Barayev, sestřenice známého čečenského polního velitele Arbiho Barayeva, a Luisa Magomadov najely nákladním autem naplněným výbušninami do dočasného sídla elitního oddílu OMON (ruské speciální jednotky) ve vesnici Alchan Jurt v Čečensku. Útok si vyžádal dva mrtvé a pět zraněných. Od té doby se čečenské teroristky podílely na dvaadvaceti ze sedmadvaceti sebevražedných útoků (81 % z celkového počtu) připisovaných čečenským povstalcům. (Speckhard, Akmedova, 2006, str. 63)

23. října 2002 proběhl v Moskvě v divadle Dubrovka teroristický útok. Uprostřed představení na jeviště vtrhla skupina čečenských těžce ozbrojených mužů doprovázených několika ženami v tradičních muslimských šátcích a s bombami připoutanými k pasu, vzali diváky, herce a personál jako rukojmí a vyhrožovali, že všechny vyhodí do povětří, pokud nebudou splněny jejich požadavky na ukončení ruské okupace Čečenska. Na základě tohoto útoku začala ruská média nazývat teroristky z tohoto útoku Černé vdovy. Padesát šest hodin po začátku útoku použily ruské speciální jednotky plynnou látku, která všechny v divadle uspala. Asi 150 rukojmích zemřelo na následky působení plynu a nedostatečné následné péče a všichni teroristé byli zabiti dříve, než mohli odpálit své bomby. (Nivat, 2005, str. 414) Experti se domnívají, že někteří teroristé (muži) doufali, že se dostanou z divadla živí, jelikož se u nich našly falešné pasy a zpáteční jízdenky. Také je pravdou, že pouze ženy měly k sobě přidělané bomby. Dvojí metr probíhal i co se týče rozdělení úkolů v divadle. Muži hlídali obvod divadla a ženy se starali o rukojmí. (Bloom, 2011, str. 53)

Necelý rok na to v červenci 2003 byl ruskými úřady připsán Černým vdovám další sebevražedný útok. Na rockovém festivalu „Wings“, který se konal na letišti Tushino nedaleko Moskvy se odpálily dvě atentátnice u vchodu na festival, když čekaly na bezpečnostní kontrolu. Podle očitých svědků se první sebevražedná atentátnice odpálila,

když si uvědomila, že ji spatřila ochranka festivalu. Výbušnina však zcela nevybuchla a zraněno bylo jen několik lidí v okolí. Samotná atentátnice brzy poté zemřela. O několik minut později odpálila svůj opasek další žena stojící poblíž pokladny, která odpálila olovené kuličky a šrouby v okruhu 10 metrů. Podle moskevských úřadů bylo při explozích zabito 15 lidí včetně obou atentátnic. (RadioFreeEurope, 2003)

Ženy byly také hlavními pachateli politického násilí v létě roku 2004, které bylo ruskými médii nazváno „léto teroru“. Během období dvou týdnů spáchaly ženy bombový útok v Moskevském metru, výbuch dvou ruských letadel a asistovaly při zadržování rukojmích na základní škole v Beaslanu. (Banner, 2008, str. 80-81)

Je obtížné přesně odhadnout účast žen na teroristických aktivitách v čečenském konfliktu vzhledem k nízkému počtu zpráv o zapojení žen, s výjimkou mediálních reportů o sebevražedných útocích. Odhaduje se, že od roku 2000 došlo v Rusku k osmdesáti pěti sebevražedným útokům, na nichž se podílely čečenské separatistické skupiny, a dvacet čtyři z nich spáchaly ženy. Přestože útoky v Čečensku, které mají na svědomí ženy, jsou abnormálně smrtelné, útok v divadle v Moskvě a obléhání školy v Beslanu v roce 2004, při němž zahynulo přes 330 lidí, jsou často při výpočtu obětí na životech opomíjeny, protože ruské bezpečnostní síly při těchto útocích použily techniku, jako je plyn, která zvýšila počet obětí. Po odečtení těchto dvou útoků zabily útoky, na nichž se podílely čečenské ženy, více než 320 lidí, přičemž na jeden útok připadá v průměru 11 mrtvých. (Davis, 2017, str. 95)

Povstání v Čečensku skončilo v roce 2009, ale násilí v zemi stále přetrvává ve značné míře. Nechvalně proslulé Černé vdovy nadále nejen vyhrožovaly, ale také prováděly teroristické aktivity. V roce 2013 měly ženy na svědomí dva ze tří sebevražedných bombových útoků ve veřejné dopravě. (Toto, 2015, str. 24) Týden před slavnostním zahájením olympijských her v ruském Soči v roce 2014 strašila Rusko i celý svět hrozba Černých vdov. "V Soči jsou úřady ve zvláštní pohotovosti kvůli mladým ženám, jako jsou paní Isayeva, Mamayeva a Akayeva, které buď jejich rodiny nahlásily jako pohřešované z domova, nebo jsou považovány za Černé vdovy" (Weaver, 2014)

4.4. Ženy v Čečenské společnosti

Než se v Čečensku v 90. letech 20. století objevil salafismus nebo wahhábismus (islámské směry), čečenské ženy nikdy nemusely nosit hidžáb nebo se zahalovat jako mnohé tradiční ženy na Blízkém východě. Čečenské ženy měly větší svobodu a mohly nosit současné západní oblečení. Přesto se zákony dodržující šariú zpřísnily do té míry, že se po

celé zemi objevují kampaně typu "Šátek je chloubou čečenské ženy". Dalším problémem jsou domluvené sňatky, kdy mohou být ženy někdy nuceny vzít si muže, který má více než jednu ženu. Ženy, které nedodrží islámské kodexy v Čečensku (a v mnoha dalších islamistických zemích), se mohou stát obětí vraždy ze cti – praxe, která je v tomto regionu stále přijatelnější. K vraždám ze cti dochází, když jsou ženy obviněny z něčeho, co je pro rodinu ostudné, například z cizoložství, porušení přísných pravidel oblékání nebo z toho, že se staly obětí znásilnění. Čečenské ženy jsou také zaměstnány v mnoha profesích, kde jim muži musí stát neustále po boku. (Matusitz, Simi, 2022, str. 3-4)

Navzdory převaze žen jako taktických operativců (konkrétně sebevražděných atentátnic) v Rusku je v organizační a vůdčí struktuře čečenských teroristických skupin málo žen. V čečenské organizační struktuře zastávají ženy tradiční a podřízené role, jako jsou kuchařky, uklízečky a zdravotní sestry. (West, 2005, str. 6) Není jasné, proč se ženy jen zřídka zapojují do vedení a hierarchických struktur teroristických skupin. Důvody, které za tím stojí, jsou přinejmenším nejasné a upozorňují na oblast, která vyžaduje další výzkum. Mia Bloom tvrdí, že "dokud se život žen nestane stejně cenným jako jejich smrt, nevytvoří účast žen na násilí více příležitostí pro ženy této společnosti". Mia Bloom ve svém výzkumu terorismu dále tvrdí, že se objevil výrazný trend, kdy ženy začaly přecházet z podpůrných rolí do aktivnějších operačních rolí, jako jsou sebevražděné atentátnice. (Bloom, 2010, str. 92-96)

Zdá se, že využívání žen čečenskými povstalci byla v rozporu s jejich společenskou a ideologickou strukturou, která je patriarchální a islámská a která nepovažuje ženy za rovnocenné mužům. Mnozí spekulují, že využívání žen vycházelo ze skutečnosti, že v boji proti Rusům denně ztráceli muže, takže jim nezbývá nic jiného než začít zaměstnávat ženy, jiní se domnívají, že je to výsledek taktického posunu, kdy si organizace uvědomuje výhodu, kterou jim může poskytnout využití žen v sebevražděných teroristických misích. (Lee Myers, 2004)

Role žen jako sebevražděných atentátnic jsou nepostradatelnou a nedílnou součástí napříč teroristickými sítěmi. Stejně jak již bylo zmíněno u Tamilských tygrů, tak i zde platí, že k nárůstu a účinnosti žen jako sebevražděných atentátnic přispívá několik faktorů, jako je operační výhoda, větší publicita a propagandistická hodnota. Ženy vzbuzují menší podezření než muži a je u nich menší pravděpodobnost, že budou prohledány. Když se ženy stanou sebevražděnými teroristkami, je prvek překvapení silnější, což má za následek vyšší účinnost

než u jejich mužských protějšků, což dokládá i samotný počet obětí způsobených čečenskými sebevražednými teroristy. (Raghavan, Balasubramanian, 2014, str. 202)

4.5. Motivace ženských bojovnic

Od začátku druhé války v Čečensku se do bojů stále více zapojovaly ženy. Dokonce i v nejmenších bojových jednotkách působily zdravotnice, které muži uctivě nazývali „sestry“. Předpokládá se, že například v případě útoku na Moskevské divadlo Dubrovka, byly ženy součástí z vlastní vůle, ale že mnoho z nich mělo velmi osobní motivy. Nejhlavnějšími motivy v případě Černých vdov byla touha po pomstě a reakce na útlak. Ženy se nechtěly smířit s tím, že budou ponižovány a žít pod okupací. Chtěly sloužit Boží věci a pomstít své muže a syny. (Bloom, 2011, str. 62)

4.5.1. Pomsta a útlak

V Čečensku se tradiční pojetí pomsty za sociální křivdy spáchané na rodině u obětí traumatu dramaticky mění, neboť traumatické zážitky ovlivňují názory jedince na morální základ pomsty. Čečenci tradičně žijí podle étosu pomsty, který nařizuje, že pokud je ublíženo blízké osobě nebo je tato osoba zabita, je povinností členů rodiny vypátrat pachatele a vymoci náležitou odplatu. Tato ideologie pomsty je přísně kodifikovaná a obvykle se nešíří dál než k vyhledání původce újmy nebo jeho blízké rodiny a odplatě za jeho zlý čin. V poslední době se však v souvislosti s rozsáhlými válkami, traumatizací a ztrátami a šířením teroristické mentality toto smýšlení mění: pomsta se v myslích mnoha lidí zobecňuje. (Speckhard, Akmedova, 2006, str. 66)

Podle čečenských zdrojů bylo mnoho žen obětí znásilnění, což znamenalo, že se nikdy nemohly vdát ani mít děti. Vyhlídky byly tak bezútěšné, že mnohé dospěly k závěru, že mohou rovnou zemřít. (Bloom, 2011, str. 64)

Čečenské ženy byly od počátku aktivní jako sebevražedné atentátnice. Nezdá se, že by je k těmto činům někdo nutil, omámil nebo jinak zlákal. Naopak, samy se rekrutují na základě hledání způsobu, jak uskutečnit sociální spravedlnost, pomstu a boj proti tomu, co vnímají jako nepřítele svého národa. Všechny ženy ve vzorku pozorování Speckhardové a Akhmedové byly hluboce osobně traumatizovány a zarmouceny násilnou smrtí ve svých blízkých rodinách nebo všude kolem nich, a tímto se můžeme domnívat, že to tvořilo základ pro jejich sebe rekrutování do teroristických organizací. Samotné trauma by je však k

terorismu nemotivovalo: muselo být spojeno s ideologií podporující terorismus, kterou zastávala organizace schopná připravit ženy k činu. (Speckhard, Akmedova, 2006, str. 66)

4.5.2. Náboženská ideologie

Ve světle dvou válek v uplynulém desetiletí, pokračujících konfliktů a současných násilných protiteroristických opatření v Čečensku utrpěli Čečenci jako celek rozsáhlou psychickou traumatizací. Současné rozsáhlé společenské trauma poskytuje některým segmentům společnosti úrodnou půdu pro přijetí nové nepůvodní formy radikalizovaného islámu. Je však důležité zdůraznit, že k tomu dochází pouze ve spojení s přijetím nového výkladu islámu částí společnosti, který odpovídá rozšířené společenské potřebě reagovat na násilné situace, které nedávno zažili. A to tak, že se přihlásí k nově vytvořenému a násilnému světonázoru. Pro jedince, jejichž rodinná integrita a smysl pro cíl a sounáležitost byly narušeny násilnou smrtí rodinných příslušníků, tak náboženský aspekt džihádistické ideologie nabývá nového významu, protože jim předepisuje a prostřednictvím nového chování signalizuje příslušnost ke skupině a oddanost smysluplnému životnímu závazku. Obrácení se k náboženství je častým způsobem, jak se utěšit tváří v tvář ztrátě s vírou, že oplakávaná osoba žije dál v nějakém posmrtném životě. Tohoto faktoru využívá i džihádistická ideologie, která tvrdí, že mučedník se nejen shledá se svými blízkými, ale může zaručit bezpečnou cestu do ráje i dalším sedmdesáti osobám v rodině. (Speckhard, Akmedova, 2006, str. 68-69)

4.5.3. Donucení

Přestože se mnoho žen v čečenském konfliktu účastnilo sebevražedných misí z vlastní vůle, existují zprávy o dalších, které se jich účastnily z donucení. Na základě zpráv o ženách, které byly zajaty před odpálením bomby, je pravděpodobné, že některé ženy jsou k sebevražedným atentátům nuceny. „Od začátku druhé čečenské války v roce 1999 více než tři desítky čečenských žen, což je zhruba polovina sebevražedných atentátnic, provedly nebo se pokusily provést útoky na ruské cíle. Ruské úřady tvrdí, že mnohé z nich se zdají být omámené a pod vlivem drog; některé budoucí atentátnice uvedly, že je k pokusům o takové útoky donutili jejich příbuzní z čečenského odboje.“ Ženy, které se rozhodly spáchat sebevražedný terorismus z vlastní vůle, často neměly nad svým posláním takovou moc a kontrolu jako jejich mužské protějšky. Ve většině případů jsou tyto ženy až do samotného činu řízeny vedoucími. (Murphy, 2004)

Existují zprávy o tom, že několik žen, které se účastnily obléhání Dubrovky, bylo "prodáno" odboji, aby se staly sebevražednými atentátnicemi. Dále několik žen byly sestry (nikoli vdovy) známých džihádistů, kterým bylo za dodání svých sester zapláceno až 1 500 dolarů za jednu. Ve výzkumu Mii Bloom rodiny čtyř žen uvedly, že jejich dcery byly uneseny a vycvičeny k zabíjení proti své vůli. (Bloom, 2011, str. 65)

Kromě nátlaku a manipulátorů existují také důkazy o indoktrinaci a vymývání mozků sebevražedných teroristek. Tyto metody indoktrinace mohou mít na tyto ženy silný vliv a přimět je k sebevražedným teroristickým misím. (Murphy, 2004)

4.5.4. Rozdíl v motivaci mezi mužskými a ženskými útočníky

Společnou motivací pro muže i ženy je touha po samostatném čečenském státu, o který se Čečenci snaží již desítky let. Společným rysem pro obě pohlaví je dále reakce na útlak ze strany Ruska. Vstup do teroristické skupiny byl pak vnímán jako možnost k odplatě za ztrátu blízké osoby. Ženy, avšak nereagovaly pouze v reakci na smrt bližního, ale také reagovaly na vlastní zkušenosti, jako byla například brutální znásilnění. Někteří jedinci jak mužského, tak ženského pohlaví mohli být motivováni radikálním výkladem islámu.

Co se týče náboženské indoktrinace, tak ačkoli jsou v některých ohledech prostřednictvím náboženské ideologie indoktrinováni i muži, zdá se, že ženy procházejí přísnějšími technikami vymývání mozků, možná kvůli společenským a náboženským konotacím ženské podřízenosti. (Murphy, 2004)

4.6. Taktika a cíle

Nejčastější taktikou čečenských sebevražedných útoků bylo vjet s ruskými vojenskými nákladními auty naplněnými výbušninami na určené místo. Druhou nejčastější metodou bylo použití sebevražedného pásu. Tato zařízení, naplněná plastickou trhavinou, ručními granáty a/nebo TNT, jsou obvykle naplněna také maticemi, šrouby, kovovými pásky a/nebo kuličkovými ložisky, aby způsobila maximální ztráty. Kromě těchto dvou metod používali sebevražední útočníci i menší vozidla a pytle naplněné výbušninami.

Většina čečenských sebevražedných atentátů byla zaměřena na ty, které čečenští separatisté považují za útočníky především na vojenské a vládní objekty v Čečensku a jeho okolí. Zatímco logistická omezení mohou některým separatistům bránit v páčání sebevražedných útoků ve vzdálených lokalitách, čečenští sebevražední teroristé se více přikláněli k úderům na blízké cíle kvůli úzké vazbě na vlastní konflikt v Čečensku. Téměř

ve všech případech čečenští sebevražední atentátníci své záměry předem neoznámili ani ne učinili prohlášení ve jménu islámu a svého lidu, což naznačuje, že náboženská horlivost a/nebo mučednictví nejsou hlavní motivací většiny sebevražedných rekrutů v Čečensku. Jak již bylo zmíněno, tak hlavním cílem ženských sebevražedných atentátnic bylo pomstít se ruským vojákům. (Kurz, Bartles, 2007, str. 532-533)

4.7. Společenské důsledky

Krise s rukojmími v divadle Dubrovka v říjnu 2002 byl okamžikem, kdy se Černé vdovy dostaly do popředí zájmu mezinárodních médií. Čečenské ženy si získaly širokou pozornost jako Černé vdovy, ženy, které ve válce ztratily manžela, bratra nebo jiného blízkého příbuzného. Název Černé vdovy vykresluje ženy jako pozůstalé po obětech a bez vlastní agendy. Název byl vytvořen ruskými médii a evokuje obraz žen jako obětí a upevňuje genderové předpoklady o ženách a násilí. Tento pohled je příležitostně posilován čečenskými teroristickými vůdci, kteří zdůrazňují viktimizaci žen. (Gentry, Sjoberg, 2011, str. 87)

Postavení žen jako obětí zlidšťuje konflikt; pokud jsou do něj zapojeny ženy, je to nevyřčené sdělení, že konflikt musí být vážný a jeho příčina může být oprávněná. Podobně v průzkumu z července 2003 Nadace pro výzkum veřejného mínění při Všeruském centru pro výzkum veřejného mínění zjistila, že 84 % Rusů věří, že sebevražedné atentátnice jsou řízeny někým jiným. Pouze 3 procenta dotázaných věřila, že ženy jednájí nezávisle. Ženy jsou zde vnímány spíše jako ty, na které působí muži a které jsou k terorismu nuceny než jako racionální aktérky, které si terorismus zvolily jako taktiku. (Raghavan, Balasubramaniyan, 2014, str. 202)

5. Komparativní zhodnocení

Následující kapitola komparuje obě zkoumané skupiny, Tamilské tygřice a Černé vdovy. Prvním společným faktorem pro obě skupiny je fakt, že vznikly na základě nějakého vojenského konfliktu. V případě Tamilských tygřic to byl boj Tamilů se Srílanskou vládou. V případě Černých vdov to byl konflikt mezi čečenskými separatisty a ruskými vojsky. Z toho vyplývá, že i obě skupiny měly společný hlavní cíl. Pro Černé vdovy to byla nezávislost Severního Kavkazu na Ruské federaci a zavedení šaría práva v regionu. LTTE bojovala za vytvoření tamilského separatistického státu na Srí Lance. Obě skupiny se ocitly v neřešitelných konfliktech, kde moc státu, proti kterému bojují, zjevně převyšuje i jejich partyzánskou taktiku boje. V návaznosti na toto, každá ze skupin použila sebevražedný terorismus ve snaze získat rovnocenné postavení se svými zvýhodněnými protivníky.

V otázce využívání žen teroristickými organizacemi, tak v případě Čečenska se zdá, že využití žen bylo způsobeno úbytkem mužů v konfliktu a potřebou většího počtu bojovníků. Ženy, které tyto zločiny páchaly, mohly mít jistě své vlastní individuální motivy nebo byly indoktrinovány, ale organizace je nikdy nevnímala jako sobě rovné. Ženy byly v tomto konfliktu pod vedením mužů a byly pouze vnímány jen jako tělo, které je třeba obětovat pro věc. Naproti tomu využití žen na Srí Lance bylo založeno na myšlence rovnosti a ženské bojovnice byly vnímány jako rovné mužským bojovníkům.

Co se týče struktury obou skupin, tak v případě Tamilských tygrů se jednalo o velice hierarchické rozdělení. LTTE měla velice dobře organizovanou armádu. Ženy se angažovaly nejen v rámci ženských kádrů, ale byly i součástí dalších bojových jednotek a politického vedení. Toto se nedá říct o Černých vdovách, struktura této skupiny byla decentralizovaná. V rámci této struktury bylo mnoho menších buněk a jednotlivců, kteří se účastnili útoků nezávisle. Z tohoto důvodu není jisté, jestli hrozba na olympijských hrách v Soči v roce 2014 byla tou poslední anebo zda nebezpečí stále hrozí až do tohoto dne.

Taktika a strategie Černých vdov v podstatě představovala pouze sebevražedné bombové útoky na ruské vojenské cíle nebo civilisty v rámci boje na nezávislost. Taktika a strategie Tamilských tygřic byla mnohem propracovanější. Ženy nebyly pouze součástí sebevražedných jednotek, ale v rámci Ptáků svobody se ženy účastnily i politických aktivit, jako byly například různé administrativní úkoly nebo podpora společenské osvěty v oblasti posílení postavení žen. Ženy v LTTE byly také součástí bojového křídla, které se zapojovaly do bojových operací. V rámci ženského křídla později také vzniklo oddělení Ženská fronta, které se zabývalo sociálními otázkami a prosazovalo převážně rovnost žen a mužů. Co se

týče společného rysu, tak obě skupiny využívaly stereotypního vnímání žen ve společnosti. Vsázely na pohled, že ženy jsou křehké bytosti neschopné násilného činu, a že jsou vnímány jako oběti teroristických útoků. Obě skupiny využívaly pro skrývání bomb své oblečení. V případě Tamilských tygřic to například byly podprsenky a falešná těhotenská břicha, u Černých vdov zase dlouhé černé šátky.

Pro obě skupiny byla velice důležitá mezinárodní finanční podpora. Tamilské tygřice získávaly významnou část svého financování od tamilské diaspory. Černé vdovy získávaly finanční podporu převážně od islamistických extremistických skupin. Jak Tamilské tygřice, tak Černé vdovy získávaly část svých prostředků z nelegálních aktivit jako byl například prodej zbraní.

Obě skupiny útočily převážně na vojenské a policejní stanice a na vládní úřady. V obou případech byly součástí útoků i útoky na civilní cíle. A to buď v podobě bombových útoků na veřejné prostory nebo například v podobě únosů nebo držení civilistů jako rukojmích.

V otázce náboženství obě skupiny spojuje fakt, že se jejich náboženství odlišuje od náboženství protivníka. V případě Srí Lanky je to hinduismus proti buddhismu, v Čečensku je to islám proti pravoslavnému křesťanství. Náboženství u Tamilů nehrálo v motivaci žádnou markantní roli, proto se mu v této práci nevěnuji, to se však nedá říct u Černých vdov. Právě zradikalizovaný islám hrál velikou roli v motivace mužů i žen v připojení k teroristickým útokům. Nejsilnější páka hlasatelů této ideologie, byl slib, že po vykonání sebevražedného útoku se jedinec znovu setká se svými blízkými v posmrtném životě. Jelikož jednou z největších motivací u Černých vdov byla pomsta za své blízké, tak představa znovu setkání se svými milovanými byla velkým lákadlem.

Co ovšem velice spojuje obě skupiny je hlavní motivace k teroristickým útokům a tou je pomsta a útlak. V obou příkladech byla silná motivace odplata za smrt v rodině. Tamilské tygřice se chtěli mstít za násilí prováděné srílanskou vládou a policií. Černé vdovy zase za represí ze strany ruských vojáků. Důležitý je i fakt, že v Čečenci žijí podle étosu pomsty. Který jim nařizuje najít vraha, který zabil rodinného příslušníka a vykonat na něm pomstu. Tamilské tygřice vnímaly i více útlak žen v rámci společnosti. Jak již bylo zmíněno, tak ženy měly v rámci LTTE mnohem větší roly než Černé vdovy. Dokonce pět žen bylo zastoupeno ve dvanáctičlenném ústředním výboru. Pravdou však zůstává, že jejich role v konečném rozhodování byla skoro nulová.

Jednotlivci z obou organizací mají také společnou myšlenku vlastní důležitosti a uctívání ze strany ostatních, pokud se stanou sebevraždnými teroristy. Obě země poskytují mladým lidem z řad menšin jen velmi málo příležitostí, ženám v obou případech v podstatě žádné. Připojení k jedné z povstaleckých organizací a povýšení na sebevraždného teroristu přináší jejich rodinám velkou hrdost a často jsou dáváni za vzor, který mají ostatní napodobovat. To představuje silnou motivaci pro jedince, který nic nemá a jehož budoucnost vypadá bezúspěšně.

V rámci Srílanské společnosti byl po válce největší změnou pohled lidí na ženy. Účastí žen v LTTE přestaly být ženy viděny jako pasivní a křehké bytosti. Co se týče zařazení bývalých Tygřic do společnosti, tak ty byly společností naprosto marginalizovány. Naopak v Čechensku a Rusku většina lidí stále věří, že ženy musely být nějakým způsobem ovlivněny muži a tím pádem jsou stále vnímány jako spíše oběti terorismu.

Závěr

Hlavním cílem této práce bylo podrobně zkoumat účast žen na sebevražedném terorismu v rámci dvou hlavních teroristických skupin, kterými byly Tamilské tygřice a Černé vdovy. Pro hlubší porozumění této problematice byly primárně zkoumány proměnné jako je motivace, strategie, cíle a společenské důsledky. Další velice důležitou proměnnou byl historický kontext a otázka genderu.

Pro účel této práce byla zvolena komparativní analýza těchto dvou teroristických skupin, která poukázala na složitou dynamiku zapojení žen do sebevražedného terorismu. Zkoumání všech již zmíněných proměnných poukázalo na několik klíčových poznatků.

Prvním důležitým poznatkem je, že obě skupiny vznikly na území poznamenané nějakým konfliktem. V obou případech se jednalo o konflikt za účelem separovat se od určitého státu. Tamilští tygři usilovali o autonomii tamilské menšiny na Srí Lance, zatímco Černé vdovy působily v kontextu čečenského konfliktu a usilovaly o nezávislost na Rusku.

Co se týče motivace, tak ta se v mnohém u obou skupin shodovala. Tamilské tygřice převážně kladly důraz na nacionalismus a osvobození. Ve využití sebevražedných útoků viděli Tamilští tygři urychlení ve vzniku samostatného Ílámu a osvobodit se od sinhálské diskriminační vlády. I Černé vdovy byly motivovány vzdorem proti ruské nadvládě a vznikem samostatného čečenského státu, avšak zde se primárně zdá, že hlavní motivace přicházela z radikalizace islamistické ideologie. U Tamilských tygřic se sice náboženství odlišovalo od jejich soupeře (buddhismus proti hinduismu), avšak výklad této ideologie neměl na teroristické útoky vliv. Co ovšem platilo u obou těchto skupin, tak byla nějaká psychologická motivace. U obou skupin se často objevuje pomsta jako hlavní faktor vstoupení žen do teroristických skupin. Pomsta byla často spojená s osobními ztrátami, utrpením nebo s vlastními zkušenosti s násilím. Tato kombinace motivů i tedy podtrhuje hlavní hypotézu této práce, která byla:

„Ženy, které se účastnily sebevražedného terorismu jako členky Tamilských tygřic a Černých vdov, byly motivovány kombinací politických, sociálních a náboženských faktorů.“

Avšak je velice důležité podotknout, že motivace jednotlivých členek jednotlivých skupin mohou být individuální a mohou se tedy lišit v závislosti na různých faktorech jako jsou konkrétní životní zkušenosti, osobní hodnoty a vnímání sociálního a politického kontextu.

Kvůli konkrétnímu zaměření této práce na ženy se práce věnovala i porovnání jednotlivých motivací a taktik s mužskými atentátníky. Tamilské tygřice sdíleli se svými mužskými kolegy touhu po samostatném státu, avšak na rozdíl od mužů je více motivovaly psychologické faktory a také touha po genderové rovnosti. Podobně jako u Tygrů byla motivace Černých vdov stejně tak jako jejich mužských kolegů reakce na útlak ze strany Ruska. U žen byla i důležitým faktorem vlastní zkušenost s násilím. Důležitým faktorem byla nadále náboženská indoktrinace, která byla u žen prováděna násilnějším způsobem. Jak Tamilské tygřice, tak Černé vdovy využívaly jako hlavní taktiku sebevražedné útoky. Tamilští tygři byli průkopníky v používání sebevražedných atentátů a využívali jak mužské, tak ženské útočníky. Tyto útoky byly bez nějakého náboženského kontextu, pouze to bylo vnímáno jako nejefektivnější strategie pro dosažení jejich cíle. Naopak Černé vdovy se skládaly převážně ze sebevražedných atentátnic, které byly napojené na extremistické islamistické skupiny a. Co se týče strategie k provádění sebevražedných útoků, tak obě skupiny spoléhaly na genderové stereotypy Západu. Ženy například mnohem snáze prošly bezpečnostními kontrolami a dalo se u nich lépe schovat bombové zařízení. Dá se tedy říct že i následující hypotéza je převážně pravdivá, protože i přes mnohé podobnosti v motivaci a strategiemi mezi muži a ženami, existuje velké množství rozdílů. Pravdou, ale zůstává fakt, že u Tamilských tygřic je více znát podobnost v motivaci s muži, a i celková větší svoboda rozhodnutí ke vstupu do organizace. Naproti tomu u Černých vdov se více mluví o nějakém vnějším mužském vlivu, vymývání mozků a tak dále. Toto odpovídá i na další hypotéza, která zněla:

„Specifické motivace a taktiky těchto skupin se liší od motivací a taktik mužských teroristů.“

Aktivita žen v teroristických skupinách a převážně pak jejich účast na sebevražedných atentátech měla výrazný dopad na vnímání a role žen ve společnosti. A to z toho důvodu, že účast žen v terorismu překračuje určité tradiční genderové normy a představy o ženách jako o křehkých a nenásilných bytostech a ukazuje je ve stejně agresivním světle jako muže. Co se týče Tamilských tygřic, tak hlavně zde vzešla na povrch otázka genderové rovnosti. Ženy v této organizaci měly své ženské kádry a vedoucí pozice. A LTTE i využívala rovnost žen ke své propagandě. Avšak v mnoho případech z důvodu genderových stereotypů dostávaly ženy spíše podpůrné a pomocné funkce. Po skončení války začaly být ženy napojené nějakým způsobem na LTTE ostře marginalizovány. Avšak

celkový pohled komunity na ženy po válce se razantně změnil a vymazal některé stereotypní vnímání žen. Co se týče Černých vdov tak zde neexistovala nijaká struktura organizace. Ženy při útocích zastávaly především podpůrné role, jako bylo například starat se o rukojmí. Zde se již vůbec nedá mluvit o nějaké genderové rovnosti, ženy se prostě jen hodily jako další lidské bomby pro sebevražedné útoky. Černé vdovy byly velice medializovány a otráslы společností, přesto jsou ve většině případů i nadále vnímány jako oběti mužských teroristů, a že nejednaly z vlastní vůle. I poslední hypotéza je tedy spíše pravdivá:

„Účast žen měla významné společenské důsledky na úrovni genderových rolí a vnímání žen ve společnosti“

Závěrem se dá říct, že práce poukázala na složitost zkoumaného tématu jako je sebevražedný terorismus. Práce měla za cíl zjištění základních motivací, které vedou ženy k teroristickým činům, prozkoumat veškeré taktiky a strategie a zhodnotit společenské důsledky. Dalším důležitým cílem bylo zjistit stěžejní rozdíly mezi Tamilskými tygřicemi a Černými vdovami, a to převážně ve smyslu porovnání jejich ideologií, náborových strategií, taktik, motivací a reakcí společnosti. Práce tedy poukázala na to, že motivace všech jedinců jsou různorodé a odráží širší sociokulturní a politické kontexty a na základě toho se nedá najít jedno komplexní řešení, jak tuto problematiku řešit. Pravdou ale zůstává, že zapojení žen do terorismu nastartovalo důležitou debatu ve společnosti a nabouralo některé genderové stereotypy, kvůli kterým zapojení žen do této činnosti bylo mnohem jednodušší.

Studium motivací a strategií žen nám napomáhá k lepšímu porozumění, jak ženy mohou přispívat konfliktu a násilí. Tato analýza nám také ukazuje, jak genderové role a stereotypy ovlivňují chování a vnímání žen v kontextu terorismu. Proto je důležité, abychom při řešení této problematiky brali v úvahu genderové aspekty a přistupovali k nim s pochopením a respektem. Důležité je tedy brát v potaz možnost, že žena nemusí být pouze obětí terorismu, ale že může být také aktérem.

Summary

The main aim of this study was to closely examine the involvement of women in suicide terrorism within two major terrorist groups, namely the Tamil Tigers and the Black Widows. For a deeper understanding of this issue, variables such as motivation, strategies, goals, and societal consequences were primarily investigated. Another crucial variable was the historical context and the question of gender. For the purpose of this study, a comparative analysis of these two terrorist groups was chosen, highlighting the complex dynamics of women's involvement in suicide terrorism. Examining all the aforementioned variables revealed several key findings.

Firstly, both groups emerged in territories marked by conflict. In both cases, the conflict aimed at separating from a certain state. The Tamil Tigers sought autonomy for the Tamil minority in Sri Lanka, while the Black Widows operated in the context of the Chechen conflict, seeking independence from Russia. Regarding motivation, there were many similarities between the two groups. The Tamil Tigers predominantly emphasized nationalism and liberation. They viewed suicide attacks as a means to expedite the creation of a separate Eelam and to liberate themselves from the discriminatory Sinhalese government. Similarly, the Black Widows were motivated by resistance to Russian domination and the establishment of an independent Chechen state, but here, the primary motivation seemed to stem from the radicalization of Islamist ideology. Although the religious beliefs differed between the Tamil Tigers and their adversaries (Buddhism versus Hinduism), the interpretation of this ideology did not influence terrorist attacks. However, what applied to both of these groups was some form of psychological motivation. Revenge often emerged as the main factor for women joining terrorist groups in both cases. Revenge was often associated with personal losses, suffering, or experiences of violence. However, it is essential to note that the motivations of individual members of each group may be individual and may therefore vary depending on factors such as specific life experiences, personal values, and perceptions of the social and political context.

Due to the specific focus of this study on women, the study also compared individual motivations and tactics with male suicide attackers. The Tamil Tigers shared with their male counterparts the desire for a separate state, but unlike men, they were more motivated by psychological factors and the desire for gender equality. Similarly, the motivation of the Black Widows, like that of their male counterparts, was a response to oppression by Russia.

For women, personal experiences of violence were also an important factor. Religious indoctrination remained a significant factor, but it was enforced more forcefully among women.

Both the Tamil Tigers and the Black Widows primarily utilized suicide attacks as their main tactic. The Tamil Tigers were pioneers in the use of suicide bombings, employing both male and female attackers. These attacks were without any religious context; it was merely perceived as the most effective strategy to achieve their goal. Conversely, the Black Widows predominantly consisted of female suicide attackers, who were connected to extremist Islamist groups. As for the strategy for carrying out suicide attacks, both groups relied on Western gender stereotypes. Women, for example, were more likely to pass security checks easily, and bomb devices could be better concealed on them. It can thus be said that the following hypothesis is mostly true because despite many similarities in motivation and strategies between men and women, there are significant differences. However, it remains true that with the Tamil Tigers, there is more similarity in motivation with men, and there is overall greater freedom of decision to join the organization. In contrast, with the Black Widows, there is more talk of some external male influence, brainwashing, and so on.

The activity of women in terrorist groups and predominantly their participation in suicide attacks had a significant impact on the perception and roles of women in society. This is because women's participation in terrorism transcends certain traditional gender norms and perceptions of women as fragile and non-violent beings and portrays them in the same aggressive light as men. As for the Tamil Tigers, the question of gender equality came to the forefront. Women in this organization had their women's squads and leadership positions. LTTE also used gender equality for its propaganda. However, in many cases, due to gender stereotypes, women were more likely to receive supportive and auxiliary roles. After the war, women connected to the LTTE were sharply marginalized. However, the overall community view of women after the war changed dramatically and erased some stereotypical perceptions of women. As for the Black Widows, there was no organizational structure. However, women primarily held supportive roles in attacks, such as taking care of hostages. There is no talk of gender equality here; women were simply convenient as additional human bombs for suicide attacks. The Black Widows were highly publicized and

shook society; however, in most cases, they continue to be perceived as victims of male terrorists and that they do not act of their own free will.

In conclusion, the thesis has shown the complexity of the topic under study, such as suicide terrorism. The thesis aimed to identify the underlying motivations that lead women to commit acts of terrorism, to explore any tactics and strategies, and to assess the societal implications. Another important objective was to find out the core differences between the Tamil Tigers and the Black Widows, mainly in terms of comparing their ideologies, recruitment strategies, tactics, motivations and societal reactions. Thus, the thesis has pointed out that the motivations of all individuals are diverse and reflect broader socio-cultural and political contexts and based on this, no one comprehensive solution can be found to address the issue. However, women's involvement in terrorism has sparked an important debate in society and has broken down some of the gender stereotypes that have made women's involvement in this activity much easier.

Studying women's motivations and strategies helps us to better understand how women can contribute to conflict and violence. This analysis also shows us how gender roles and stereotypes affect women's behaviour and perceptions in the context of terrorism. It is therefore important that we take gender into account and approach the issue with understanding and respect. It is therefore important to take into account the possibility that a woman may not only be a victim of terrorism, but may also be an actor.

Použitá literatura

ALISON, Miranda. Cogs in the wheel? Women in the liberation tigers of Tamil Eelam. 2003. *Civil Wars*, 6:4, DOI: 10.1080/13698240308402554. str. 39-43.

ALJAZEERA. The history of Tamil tigers. 2009. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2009/4/28/the-history-of-the-tamil-tigers>

AMNESTY INTERNATIONAL. More civilians killed in Sri Lanka fighting. 2009. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2009/02/more-civilians-killed-sri-lanka-fighting-20090210>

ANANDAKUGAN, Nithyani. The Sri Lankan Civil War and Its History. 2020. *Harvard International Review*. Dostupné z: <https://hir.harvard.edu/sri-lankan-civil-war/>

ATRAN, Scott. Mishandling suicide terrorism. 2004. *The Washington Quarterly*, 27:3, DOI: 10.1162/016366004323090269. str. 68-69

BAJORIA, Jayshree. The Sri Lankan conflict. 2009. Council on foreign relations. Dostupné z: <https://www.cfr.org/background/sri-lankan-conflict>

BANNER, Francine. Mothers, Bombers, Beauty Queens: Chechen Women's Roles in the Russo – Chechen Conflict. 2008. *Georgetown Journal of International Affairs*, vol. 9, no. 2. str. 80-81

BANKS, Cyndi. Introduction: Women, Gender, and Terrorism: Gendering Terrorism, Women & Criminal Justice. 2019, 29:4-5, str. 181-187, DOI: 10.1080/08974454.2019.1633612

BLOOM, Mia. Death Becomes Her: The Changing Nature of Women's Role in Terror. 2010. *Georgetown Journal of International Affairs* 11, no. 1. str. 91-98.

BLOOM, Mia. Bombshell: Women and Terrorism. 2011. University of Pennsylvania Press. ISBN 978-0-8122-4390-1. str. 1-65.

BLOOM, Mia. Female suicide bombers: a global trend. 2007. Daedalus; 136 (1): str. 94–102.

BROWNFELD, Peter. The Afghanisation of Chechnya. 2003. The International Spectator. str. 137-141. Dostupné z: <https://www.files.ethz.ch/isn/124992/brownfeld.pdf>

COUNCIL OF EUROPE. Committee of experts on terrorism. Discussion paper on possible gender-related priorities. 13 November 2014. Dostupné z: <https://rm.coe.int/discussion-paper-on-possible-gender-related-priorities/16807849a5>

DAVIS, Jessica. Women in Modern Terrorism: From Wars of Liberation to Global Jihad and the Islamic State. 2017. Rowman & Littlefield. ISBN: 1442274980. str. 95

DEARING, Matthew P. Understanding Female Suicide Terrorism in Sri Lanka through a Constructivist Lens. 2010. Strategic Insights. Str. 70-72. Dostupné z: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiE1rfp3beEAxVr9QIHYYnIAvEQFnoECA4QAAQ&url=https%3A%2F%2Fwww.hsd.org%2F%3Fview%26did%3D18630&usg=AOvVaw1RgozA6M9DRwhrkWQ8nmIE&opi=89978449>

DISSANAYAKE, Sara. Women in the Tamil Tigers: Path to Liberation or Pawn in a Game? 2007. Counter Terrorist Trends and Analyses. International Centre for Political Violence and Terrorism Research , Vol. 9, No. 8. str. 1-5.

ERENEL, Fahri. NİĞDELİOĞLU HAPPAŇI, Nuriye. The Human Body Becoming The Terrorist's Weapon: The Phenomenon of Suicide Terrorism. 2021. str. 176. Dostupné z: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1785274>

GALEHAN, Jordan. Instruments of violence: Female suicide bombers of Boko Haram. 2019. International Journal of Law, Crime and Justice, Volume 58, ISSN 1756-0616. str. 113

GENTRY Caron E. SJOBERG, Laura. Beyond Mothers, Monsters, Whores: Thinking about Women's Violence in Global Politics. 2015. London, UK: Zed Books Ltd. str. 2-4.

GENTRY Caron E. SJOBERG, Laura. Women, Gender and Terrorism. 2011. University of Georgia Press. str. 87

GLOBAL TERRORISM INDEX. 2016. Dostupné z: <https://www.economicsandpeace.org/wp-content/uploads/2016/11/Global-Terrorism-Index-2016.2.pdf>

GLOBAL TERRORISM INDEX 2023. Dostupné z: <https://www.visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2023/03/GTI-2023-web-170423.pdf>

GOODWIN, Jeff. Reviewed Works: Dying to Kill: The Allure of Suicide Terror by Mia Bloom; Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism by Robert A. Pape; Making Sense of Suicide Missions by Diego Gambetta. 2006. Sociological Forum, Vol. 21, No. 2. str. 315-330

HARMON, Vanessa, Edin Mujkic, Catherine Kaukinen, and Henriikka Weir. Causes and Explanations of Suicide Terrorism: A Systematic Review. 2018. Homeland Security Affairs 14, Article 9. Dostupné z: <https://www.hsaj.org/articles/14749>

HELLMANN-RAJANAYAGAM, Dagmar. Female Warriors, Martyrs and Suicide Attackers: Women in The LTTE. 2008. International Review of Modern Sociology, vol. 34, no. 1. str. 3-7.

HOROWITZ, Michael C. The Rise and Spread of Suicide Bombing. 2015. Political Science Department, University of Pennsylvania, Philadelphia. str. 71, 73. Dostupné z: <https://www.annualreviews.org/doi/pdf/10.1146/annurev-polisci-062813-051049>

JACQUES, Karen. TAYLOR Paul J. Male and Female Suicide Bombers: Different Sexes, Different Reasons?, 2008. *Studies in Conflict & Terrorism*, 31:4, str. 304-322, DOI: 10.1080/10576100801925695

KIPP, Jacob W. Russia's Wars in Chechnya. 2021. *The Brown Journal of World Affairs* 8, no. 1 str. 47.

KLIMESOVA, Martina. PREMARATNE, Bimsara. Empowering Tamil women: Recovery in post-conflict Sri Lanka. 2015. Institute for Security and Development Policy. Policy brief No. 169. str. 1. Dostupné z: <https://www.files.ethz.ch/isn/188015/2015-klimesova-premaratne-empowering-tamil-women.pdf>

KOWAL, Pawel. Chechnya: A litmus test of Russia's power. 2023. Dostupné z: <https://www.gisreportsonline.com/r/chechnya-russia/>

KURZ, Robert W., BARTLES, Charles K. Chechen Suicide Bombers. 2007. *Journal of Slavic Military Studies*, 20 Copyright © Taylor & Francis Group, ISSN 1351-8046 DOI: 10.1080/13518040701703070. str. 532-533. Dostupné z: <https://apps.dtic.mil/sti/tr/pdf/ADA477845.pdf>

LEE MYERS, Steven. From Dismal Chechnya, Women Turn to Bombs. 2004. *The New York Times*. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2004/09/10/world/europe/from-dismal-chechnya-women-turn-to-bombs.html>

MAKARIUSOVÁ, Radana. *Terorismus, Globální terorismus a éra Al-Káidy*, 2013 Praha: MUP, ISBN 978-80-86855-95. kap. 1

MATUSITZ, Jonathan. SIMI, Demi. *Feminevil: The Chechen Black Widows' Symbolic Terrorism*. 2022. *Journal of Geography, Politics and Society*, 12(4). str. 3-4

MOGHADAM, Assaf. Shifting trends in suicide attacks. *CTS Sentinel*. 2009. Vol 2. Issue 1. Dostupné z: <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2010/06/Vol2Iss1-Art4.pdf>

MORRISON-FLEMING, Fiona. Double Agency? On the Role of LTTE and FARC Female Fighters in War and Peace. 2020. Dostupné z: <https://www.e-ir.info/2020/11/01/double-agency-on-the-role-of-ltte-and-farc-female-fighters-in-war-and-peace/>

MURPHY, Kim. A Cult of Reluctant Killers. 2004. Los Angeles Times. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-2004-feb-04-fg-blackwidows4-story.html>

MYRE, Greg. Russia's wars in Chechnya offer a grim warning of what could be in Ukraine. 2022. NPR. Dostupné z: <https://www.npr.org/2022/03/12/1085861999/russias-wars-in-chechnya-offer-a-grim-warning-of-what-could-be-in-ukraine>

NATIONAL GEOGRAPHIC. Oct 25, 1944 CE: First Kamikaze Strikes. 2023. Dostupné z: <https://education.nationalgeographic.org/resource/first-kamikaze-strikes/>

NIVAT, Anne. The Black Widows: Chechen Women Join the Fight for Independence—and Allah. 2005. Studies in Conflict & Terrorism, 28(5). doi: 10.1080/10576100500180394. str. 414

NOOR, Saba. Women Suicide Bombers: An Emerging Security Challenge for Pakistan. 2011. Counter Terrorist Trends and Analyses, 3(11). str. 1-3.

OLIKER, Olga. Russia's Chechen Wars 1994-2000: Lessons from Urban Combat. RAND Corporation, 2001. str. 9-10

OVERTON, Iain. A short history of suicide bombing. Action on armed violence. 2020. Dostupné z: <https://aoav.org.uk/2020/a-short-history-of-suicide-bombings/>

PAPE, Robert A. Dying to Win: the Strategic Logic of Suicide Terrorism. 2006. Random House, New York. Str. 227

PAPE, Robert A. The Strategic Logic of Suicide Terrorism. American Political Science Review. 2003;97(3): str. 345-346. DOI:10.1017/S000305540300073X

PERLIGER , Arie. A Review of: “Robert. A. Pape: Dying to Win: The Strategic Logic of Suicide Terrorism, Ami Pedahzur: Suicide Terrorism , Farhad Khosrokhavar (Translated by David Macey): Suicide Bomber: Allah's New Martyrs , Diego Gambeta (Ed.): Making Sense of Suicide Missions”. 2006. Democracy and Security, 2:2, DOI: 10.1080/17419160600954532 . str. 299-300.

PREESMAN, Anne. Female Suicide Bombers: An Uncomfortable Truth. 2021. King’s College London. Dostupné z: <https://www.kcl.ac.uk/female-suicide-bombers-an-uncomfortable-truth>

RADIO FREE EUROPE. Russia: Suicide Bombers Kill 13 In Moscow; Russia Blames Chechen Separatists. 2003. Dostupné z: <https://www.rferl.org/a/1103732.html>

RAGHAVAN, S.V. BALASUBRAMANIYAN, V. Evolving Role of Women in Terror Groups: Progression or Regression? 2014. str. 202

SAWICKI, John. Why Terrorists Use Female And Child Suicide Bombers. 2016. Dostupné z: <https://www.chausa.org/docs/default-source/health-progress/why-terrorists-use-female-and-child-suicide-bombers.pdf?sfvrsn=2>

SMOLÍK, Josef. Psychologie terorismu a radikalizace: jak se z beránek stávají vlci. 2020. Mendelova univerzita v Brně. str. 38. Dostupné z: <https://www.pf.ujep.cz/wp-content/uploads/2020/10/14-Psychologie-terorismu.pdf>

SOULES, Michael J. The tradeoffs of using female suicide bombers. 2020. Conflict management and peace science. DOI: 10.1177/0738894220948506. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0738894220948506>

SPECKHARD, Anne & AKHMEDOVA, Khapta. Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists. 2006. in Yoram Schweitzer ed. Female Suicide Terrorists Jaffe Center Publication, Tel Aviv, Israel. str. 63-69. Dostupné z: <https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/08/Female-Suicide-Bombers-63-80.pdf>

STANFORD UNIVERSITY. Mapping Militant Organizations. Liberation Tigers of Tamil Elam. 2018. Dostupné z: <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/liberation-tigers-tamil-elam>

THOMAS, Jakana L. Wolves in sheep's clothing: Accessing the effect of gender norms on the lethality of female suicide terrorism. 2021. str. 774 Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/D9BFE04ECEDC0DC9E96818C0FBA6DE8B/S0020818321000035a.pdf/wolves-in-sheeps-clothing-assessing-the-effect-of-gender-norms-on-the-lethality-of-female-suicide-terrorism.pdf>

WEST, Jessica. Feminist IR and the Case of the 'Black Widows': Reproducing Gendered Divisions. 2004. Innovations: A Journal of Politics 5. str. 6.

WEAVER, Courtney. Russia tightens security at fortress Sochi to protect Olympics. 2014. Financial Times. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/ab3d672e-89a4-11e3-abc4-00144feab7de>

WITLOX, Maartje. What motivates female suicide terrorists. social cosmos, volume 3 2012. str. 41. Dostupné z: <https://dspace.library.uu.nl/handle/1874/237586>

WILHELMSSEN, Julie. Between a Rock and a Hard Place: The Islamisation of the Chechen Separatist Movement. 2005. Europe-Asia studies. Vol. 57, no. 1. str. 41

THE YALE REVIEW OF INTERNATIONAL STUDIES. Honorable Mention – Women of War: The Female Fighters of the Liberation Tigers of Tamil Eelam. 2014. Dostupné z: <https://yris.yira.org/essays/women-of-war-the-female-fighters-of-the-liberation-tigers-of-tamil-eelam/>

ZEDALIS, Debra D. Female Suicide Bombers. 2004. Carlisle Papers in Security Strategy. ISBN 1-58487-162-8. str. 2

Teze diplomové práce

Univerzita Karlova

Fakulta sociálních věd

Institut politologických studií

Projekt diplomové práce

Ženský sebevražedný terorismus

Jméno: Bc. Tereza Kubínová

Jméno vedoucího práce: PhDr. Radana Makariusová, PhD.

Studijní program: Mezinárodní vztahy

Rok odevzdání projektu: 2023

ÚVOD DO TÉMATU

Terorismus není žádným novým tématem ve světě. Moderní doba se potýkala se čtyřmi velkými obdobími globálního terorismu. První bylo anarchistické na konci 19. a na začátku 20. století, dále antikoloniální hnutí od 30. do 60. let 20. století, posléze ideologická hnutí od 60. do 90. let 20. století. V dnešní době se ocitáme ve čtvrtém období globální vlny terorismu, která má zřejmě náboženské kořeny. I přesto, že se nejedná o novodobé téma, neexistuje žádná univerzální definice terorismu. (Sawicki, 2016, p. 38) Jako shrnující definici můžeme použít tuto: „Terorismus je záměrné, politicky motivované použití násilí proti civilním (nebo vojenským) cílům, které provádějí nestátní (nebo tajní) aktéři, obvykle s cílem ovlivnit veřejnost vyvoláním strachu.“ (Makariusová, 2022)

Co se týče sebevražedných atentátníků, tak ty teroristé využívají již desítky let. Tyto lidské bomby, které jsou z hlediska technologie snadno vyrobitelné a jejich zásoby jsou téměř nevyčerpatelné, se staly silnou hrozbou teprve od začátku 80. let. Je důležité si uvědomit, že někdy jsou atentátníci jedinci, kteří jsou ochotni zemřít za politickou věc, nebo věří, že smrt je lepší než život, a to z různých důvodů, včetně přesvědčení, že se dostanou přímo do nebe a že mučednictví je ušlechtilý osud. (Sawicki, 2016, str. 40)

V literatuře se názory na sebevražedné atentátnice a jejich motivaci velmi liší. Existuje názor, že sebevražedné atentátnice jsou "neúspěšné ženy"; jsou rozvedené, neplodné, oběti znásilnění nebo ztratily manžela, což znamená, že nemohou plnit své společenské role manželek nebo matek. To může mít dva posilující důsledky. Zaprvé, tyto stížnosti mohou způsobit, že se ženy zavážou k věci a budou ochotny se účastnit sebevražedných útoků. Zajímavé je, že podle výzkumů je posílení postavení žen pouze nevýznamným motivačním faktorem pro to, aby se ženy přidaly k teroristické skupině, natož aby spáchaly sebevražedný atentát. Za druhé, což je kontroverznější, lze také tvrdit, že takové "neúspěšné ženy" se cítí ve společnosti zbytečné, což je činí užitečnými pro teroristické skupiny. Tyto ženy mohou mít pocit, že jediným způsobem, jak se znovu stát pro společnost užitečnými, je obětovat se. Navíc, protože se ženy téměř nevyskytují ve vedoucích pozicích, jsou pro skupinu "nahraditelné", a tudíž vhodné sebevražedné atentátnice. (Preesman, 2021)

VYMEZENÍ TÉMATU PRÁCE

Terorismus je tématem, který je v médiích neustále probírán, avšak je spíše viděn pouze jako mužská činnost. Co je naopak upozadováno je právě ten terorismus ženský, a to i přesto, že v moderní době se objevuje celkem často. Proto si myslím, že je důležité o tomto tématu mluvit a na základě toho jsem se rozhodla napsat právě tuto diplomovou práci.

Tato práce bude analyzovat dvě teroristické skupiny ženských sebevražedných atentátnic. První skupinou jsou Tamilské tygřice, což je skupina, která byla založena v 70. letech. Tato militantní separatistická skupina bojovala za nezávislou vlast pro hinduistické Tamily na severovýchodě Srí Lanky. Poslední útok byl zaznamenán v roce 2009. (Stanford University, 2018) Tuto skupinu bude práce komparovat s Černými vdovami. Tato čečenská skupina byla aktivní od 7. června 2000, kdy proběhl i první sebevražedný útok. Poslední útok pak proběhl roku 2005. (Speckhard, Akhmedova, 2006, str. 63) V roce 2010 proběhl další bombový útok v Moskevském metru, kde se spekulovalo nad tím, jestli útok nebyl spáchán také Černými vdovami, toto však nebylo potvrzeno.

I přestože se za poslední dobu žádný ženský útok nestal a hrozby terorismu přicházejí spíše z mužského světa, tak si myslím, že je velice důležité o ženském sebevražedném terorismu mluvit, protože to může sloužit jako pochopení, proč se takové útoky děly a zároveň tedy i jako prevence před útoky dalšími.

PŘEDPOKLÁDANÝ CÍL PRÁCE

Předmětem diplomové práce bude analyzovat dvě skupiny ženského sebevražedného terorismu. Pro účel této práce poslouží Tamilské tygřice a Černé vdovy. V první části, která bude teoretická, se práce zaměří na definování terorismu jako takového a následně se převážně zaměří na terorismus sebevražedný. Následně se práce bude věnovat právě ženskému sebevražednému terorismu. Tato část také popíše historii obou již zmiňovaných skupin. V praktické části se práce zaměří na motivy a cíle obou skupin. Na závěr práce uvede komparaci obou skupin a odpoví na otázku, zda motivy a cíle jsou stejné či se zásadně liší.

Hlavním cílem práce je komplexní pochopení účasti žen na sebevražedném terorismu, konkrétně na příkladu Tamilských tygřic a Černých vdov. Práce by měla převážně docílit zjištění základních motivací, které vedou ženy k těmto činům, prozkoumat veškeré taktiky a strategie a zhodnotit společenské důsledky. Dalším důležitým cílem bude zjistit stěžejní rozdíly mezi Tamilskými tygřicemi a Černými vdovami, a to převážně ve smyslu porovnání jejich ideologií, náborových strategií, operačních metod, motivací a reakcí společnosti.

LITERATURE REVIEW

Pro účely mé práce bude prvním důležitým autorem Radana Makariusová (2013), která ve své publikaci popisuje terorismus jako globální hrozbu a zařazuje ho do pole mezinárodních vztahů, kde má terorismus značný vliv. Dále se bude diplomová práce věnovat tématu sebevražedného terorismu. Proto dále se bude v diplomové práci čerpat z autora Roberta Papeho (2006), který se věnuje tomu, proč sebevražedné útoky vznikají. Problematiku popisuje v jednotlivých logikách, kterými jsou strategická, sociální a individuální. Mia Bloom (2007) vyplnila mezeru Roberta Papeho a prozkoumala téma sebevražedného terorismu více do hloubky a studovala ženský sebevražedný terorismus. Zde se soustředí převážně na historii tohoto „trendu“ a zkoumá motivy žen k těmto činům. Zmiňuje zde i pro tuto práci velmi důležité Tamilské tygřice a Černé vdovy. Avšak aby práce mohla zajít více do podrobností, tak dále bude práce čerpat z literatur, které se přímo soustředí na tyto případy. Sara Dissanayake (2017) ve své publikaci popisuje jak občanskou válku na Sri Lance, tak právě účast Tamilských tygřic v této válce. Pro pochopení vzniku Černých vdov je velice důležité pochopit situaci v Čečensku, kterou popisuje Emil Souleiman (2011) ve své publikaci. Je zde tedy velmi věnovaná pozornost rusko-čečenskému konfliktu, který je probrán velice do hloubky i z historického hlediska. Tato publikace se však úplně nevěnuje Černým vdovám jako takovým. Anne Speckhard a Khapta Akhmedova (2006) popisují Černé vdovy, jejich vznik a všechny útoky. Tato publikace obsahuje rozhovory s přeživšími těchto útoků a rodin útočnic, což nám umožňuje bližší náhled na to, proč se tyto útoky děly.

Všechna tato literatura a další, mi pomohou pochopit problematiku, která není ani zdaleka jednoduchá, jelikož na ní neexistuje jedna definice a pomůže mi porovnat obě tyto skupiny.

METODOLOGIE

Pro tento výzkum použiji kvalitativní metodologický přístup. Kvalitativní metodologický přístup se zabývá hloubkovým vhledem do sociální reality na základě relativně malého počtu respondentů. Tento metodologický přístup je nejvhodnější, protože odpovídá na otázky typu, proč a jak se některé věci dějí. Tato metodologie je nejlepší pro pochopení pojmů, myšlenek nebo zkušeností a umožní mi velmi potřebný hluboký vhled do tohoto problematického tématu.

Pro potřeby mé práce budu pracovat s metodou komparativní případové studie. Případová studie má za cíl porozumění malého množství případů, v případě mé diplomové práce, budou případy dva. V případové studii odpovídá výzkumník na dvě otázky: Jaké zkoumá případy a jak přesně vypadají. Pro případovou studii je praktické najít případy s alespoň nějakými shodnými parametry – proměnnými. V případě Tamilských tygřic a Černých vdov je těch parametrů několik. Mezi nejzásadnější patří existence obou skupin v oblasti etnického konfliktu, obě skupiny vznikly na základě nějakého ozbrojeného konfliktu a obě skupiny používaly sebevražedné útoky.

Komparativní metody umožňují systematicky zkoumat podobnosti a rozdíly mezi dvěma nebo více případy, což poskytuje cenné poznatky o zkoumaném jevu. V této části jsou nastíněny klíčové prvky komparativní metodologie, které budou využity v tomto výzkumu:

1. Výběr případů:

Prvním krokem srovnávací analýzy je výběr vhodných případů ke studiu. V této práci byly vybrány případy Tamilských tygřic na Srí Lance a Černých vdov v Rusku vzhledem k tomu, že se v nich ženy významně podílely na sebevražedném terorismu. Tyto případy představují odlišné společensko-politické kontexty, které umožňují zkoumat vliv různých faktorů na zapojení žen do těchto aktivit.

2. Sběr dat:

Pro sběr dat budou použity primární a sekundární zdroje dat. Primární zdroje mohou zahrnovat rozhovory s bývalými členy Tamilských tygrů a osobami znalými Černých vdov. Tyto rozhovory poskytnou přímé výpovědi a osobní vhled do motivací, zkušeností a taktik používaných ženami zapojenými do sebevražedného terorismu. Sekundární zdroje budou zahrnovat akademickou literaturu, články z médií a případové studie týkající se Tamilských tygřic a Černých vdov. Tyto zdroje poskytnou širší kontextuální porozumění těmto skupinám, jejich ideologiím, náborovým strategiím, operačním metodám a společenskému dopadu.

3. Analýza dat:

Shromážděné údaje budou analyzovány komparativní metodou. K identifikaci společných témat, vzorců a rozdílů mezi jednotlivými případy bude použit přístup tematické analýzy. Analýza se zaměří na klíčové oblasti, jako jsou náborové strategie, indoktrinační procesy, operační metody, motivace, společenský dopad a protiteroristická opatření.

4. Interpretace a syntéza:

Závěrečná fáze komparativní metodologie zahrnuje interpretaci a syntézu zjištění. Analýza a srovnání dat budou využity k vyvození závěrů, identifikaci vzorců a získání poznatků o motivacích, taktikách a společenských důsledcích zapojení žen do sebevražedného terorismu.

HLAVNÍ VÝZKUMNÉ OTÁZKY:

Hlavní výzkumnou otázkou této práce bude:

„Jaké jsou klíčové motivace, taktiky a společenské důsledky spojené s účastí žen na sebevražedném terorismu, v případech Tamilských tygřic a Černých vdov?“

Doplňujícími otázkami můžou být například:

„Jaké jsou hlavní podobnosti a rozdíly v operačních metodách a taktice, které používaly ženy v řadách Tamilských tygřic a Černých vdov?“

„Jaké jsou společensko-politické souvislosti, v nichž Tamilské tygřice a Černé vdovy vznikli, a jak tyto souvislosti ovlivnily účast žen na sebevražedném terorismu?“

„Jaké psychologické faktory ovlivňují rozhodnutí žen účastnit se sebevražedného terorismu v rámci Tamilských tygřic a Černých vdov?“

PRŮBĚŽNÁ STRUKTURA PRÁCE

1. Úvod
2. Sebevražedný terorismus
 - 2.1. Ženský sebevražedný terorismus
3. Historie vývoje sebevražedného terorismu
 - 3.1. Tamilské tygřice
 - 3.2. Černé vdovy
4. Tamilské tygřice
 - 4.1. Motivy
 - 4.2. Cíle
5. Černé vdovy
 - 5.1. Motivy
 - 5.2. Cíle

6. Komparace

7. Závěr

PŘEDBĚŽNÝ SEZNAM ZDROJŮ

BLOOM, Mia. Female suicide bombers: a global trend. *Daedalus* 2007; 136 (1): 94–102.

Dostupné z: <https://doi.org/10.1162/daed.2007.136.1.94>

DISSANAYAKE, Sara. Women in the Tamil Tigers: Path to Liberation or Pawn in a Game?

Counter Terrorist Trends and Analyses, vol. 9, no. 8, 2017, pp. 1–6. *JSTOR*, Dostupné z:

<http://www.jstor.org/stable/26351541>.

KRULIŠOVÁ, Kateřina. The “Black Widow” Media Discourse: “Desperation, Irrationality and Vendetta” in Dagestan, 2016. *Central European Journal of International and Security Studies* 10, no. 1: 30-60. Dostupné z:

https://www.cejiss.org/images/issue_articles/2016-volume-10-issue-1/article-02.pdf

MAKARIUSOVÁ, R. *Terorismus, Globální terorismus a éra Al-Káidy*, Praha: MUP, 2013. ISBN 978-80-86855-95

PAPE, Robert A. *Dying to Win: the Strategic Logic of Suicide Terrorism*. 2006. Random House, New York.

PREESMAN, Anne. *Female Suicide Bombers: An Uncomfortable Truth*. 2021. King's College London. Dostupné z: <https://www.kcl.ac.uk/female-suicide-bombers-an-uncomfortable-truth>

SAWICKI, JOHN. *Why Terrorists Use Female And Child Suicide Bombers*. 2016.

Dostupné z: <https://www.chausa.org/docs/default-source/health-progress/why-terrorists-use-female-and-child-suicide-bombers.pdf?sfvrsn=2>

SOULEIMANOV, Emil. *Konflikt v Čečensku*. Minulost, současnost, perspektivy. 2011. Praha: Eurolex Bohemia.

SPECKHARD, Anne & AKHMEDOVA, Khapta. *Black Widows: The Chechen Female Suicide Terrorists*. 2006. in Yoram Schweitzer ed. *Female Suicide Terrorists* Jaffe Center

Publication, Tel Aviv, Israel. Dostupné z: <https://www.inss.org.il/wp-content/uploads/2017/08/Female-Suicide-Bombers-63-80.pdf>

STANFORD UNIVERSITY. Mapping Militant Organizations. Liberation Tigers of Tamil Elam. 2018. Dostupné z: <https://cisac.fsi.stanford.edu/mappingmilitants/profiles/liberation-tigers-tamil-el>